

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta
Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Diplomová práce

Michaela Záleská

Čeština pro cizince online

Czech for Foreigners on-line

Praha 2010

vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.

*Za odborné vedení, rady a připomínky děkuji vedoucímu své diplomové práce
prof. PhDr. Karlu Šebestovi, CSc.*

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 31. července 2010

Anotace:

Tato práce se zabývá současnými možnostmi studia češtiny pro cizince online na internetu. Úvodní kapitoly jsou věnovány vybraným teoretickým problémům výuky češtiny jako cizího jazyka a definici a popisu e-learningu. Zaměřuji se v nich především na metody výuky a jejich vývoj, Společný evropský referenční rámec pro jazyky, základní řečové dovednosti a možnosti jejich nácviku, organizace, které výuku češtiny pro cizince podporují, a formy e-learningové výuky.

V prakticky zaměřené části práce analyzuji online dostupné materiály věnované výuce češtiny pro cizince a navrhuji koncepci vlastního výukového internetového serveru czech-online.cz.

Klíčová slova: čeština pro cizince, čeština jako cizí jazyk, e-learning, online studium

Annotation:

The present thesis focuses on current options of on-line study of Czech available to foreigners. The initial chapters are devoted to selected theoretical problems of teaching Czech as a foreign language and to a definition and description of e-learning. In these I concentrate mainly on teaching methods and their development, on Common European Framework of Reference for Languages, on basic language skills and the options of exercising them, on institutions supporting teaching Czech to foreigners, and on various forms of e-learning.

In the practical section of the thesis I analyze available on-line materials on teaching Czech as a foreign language and propose a concept of an educational Internet server czech-online.cz.

Keywords: Czech for foreigners, Czech as a foreign language, e-learning, on-line study

OBSAH

ÚVOD.....	8
A. TEORETICKÉ UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY DIDAKTIKY ČEŠTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA.....	9
1 Cíle vyučování češtině jako cizímu jazyku.....	10
2 Role mateřského jazyka při vyučování cizím jazykům	11
3 Terminologické poznámky	12
4 Vybrané metody výuky cizích jazyků	13
4.1 Dělení metod výuky cizích jazyků.....	13
4.2 Charakteristika metod výuky cizích jazyků.....	14
4.2.1 Tradiční metody	14
4.2.2 Audioorální a audiovizuální metody.....	15
4.2.3. Komunikační metody.....	15
5 Společný evropský referenční rámec pro jazyky	17
5.1 Cíle a úkoly SERR.....	17
5.2 Společné referenční úrovně	19
5.2.1 Charakteristika jednotlivých referenčních úrovní.....	20
5.3 Zkouška z českého jazyka na úrovni A1 pro trvalý pobyt.....	21
6 Řečové dovednosti	23
6.1 Poslech s porozuměním	24
6.1.1 Nácvik poslechu s porozuměním:.....	24
6.1.2 Co by měl student umět podle SERR:	25
6.2 Mluvení – ústní projev	25
6.2.1 Nácvik ústního projevu:.....	26
6.2.2 Co by měl student umět podle SERR:	27
6.3 Čtení s porozuměním	28
6.3.1 Nácvik čtení s porozuměním:	28
6.3.2 Co by měl student umět podle SERR:	29
6.4 Psaní – písemný projev	30
6.4.1 Nácvik písemného projevu:	30
6.4.2 Co by měl student umět podle SERR:	31

7 Organizace podporující češtinu pro cizince.....	32
7.1 Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy.....	32
7.2 Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka.....	33
7.3 Centrum pro integraci cizinců Praha.....	33
B. UPŘESNĚNÍ CÍLE A POSTUPU PRÁCE.....	34
1. Cíl.....	35
2. Postup.....	35
C. E-LEARNING V DIDAKTICE ČEŠTINY JAKO DRUHÉHO JAZYKA.....	37
1. Vznik a vývoj e-learningu.....	38
1.1 Distanční forma vzdělávání.....	38
1.2 Historie vzdělávání s využitím ICT.....	38
1.3 Definice e-learningu.....	39
1.4 Typy e-learningových materiálů.....	40
1.4.1 Dělení podle nutnosti síťového připojení.....	40
1.4.2 Dělení výukového softwaru podle Jiřího Dostála.....	42
1.4.3 Dělení podle P. Šika.....	47
1.5 Shrnutí.....	50
2. Čeština jako cizí jazyk na síti.....	52
2.1. Metodika práce.....	52
2.2 Analýza jednotlivých online vzdělávacích programů a serverů.....	54
2.2.1 Stránky napojené na vzdělávací organizace.....	54
2.2.2 Soukromé projekty češtiny pro cizince na internetu.....	61
2.3 Shrnutí.....	67
3. Koncepce a rozpracování Czech-online.cz.....	68
3.1 Obecné informace.....	68
3.2 Co bylo podnětem pro vznik projektu.....	68
3.2.1 Jak využívají internet lektoři češtiny pro cizince.....	69
3.2.2 Jak využívají internet sami cizinci.....	70
3.3 Potenciální uživatelé.....	73
3.3.1 Cizinci žijící v ČR.....	74
3.3.2 Cizinci připravující se na jazykové zkoušky.....	75
3.3.3 Cizinci plánující příjezd do České republiky.....	75

3.3.4 Cizinci bohemisté	76
3.3.5 Krajané.....	76
3.4 Kdo na projektu pracuje.....	77
3.5 Koncepce návrhu vzdělávacího portálu.....	78
3.6 Shrnutí.....	82
ZÁVĚR	83
Přílohy.....	86
Použitá literatura:	98

ÚVOD

Výuka cizích jazyků – a nejen ta – se díky moderním technologiím již nějakou dobu neodehrává pouze ve školních učebnách nebo v knihovně se soukromým lektorem. Lidé dnes rádi využijí možnosti studovat doma u svého počítače a organizovat si čas studia podle své pracovní vytíženosti. K tomu slouží nejrůznější e-learningové programy na CD nebo DVD nosičích a online internetové kurzy. V této práci jsem zkoumala, jaké možnosti nabízí internet zájemcům o studium českého jazyka.

Výukou češtiny pro cizince se zabývám již několik let, jsem členkou Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka a v posledním roce jsem pracovala jako koordinátor a metodik kurzů českého jazyka v agentuře Amos – Czech For Foreigners. Toto zaměstnání a kontakt s cizinci, kteří plánují příjezd do České republiky, mě přivedlo na myšlenku vytvoření specializovaného internetového serveru zaměřeného na výuku češtiny pro cizince.

Nejprve bylo nutné zmapovat a popsat současnou situaci výuky českého jazyka pro cizince prostřednictvím e-learningu. Poté jsem ověřovala, zda by o existenci specializovaného serveru měli zájem lektoři češtiny pro cizince a především sami potenciální uživatelé, tedy cizinci studující český jazyk. Nakonec jsem vypracovala návrh koncepce vlastních internetových stránek, které si kladou za cíl oslovit především nelingvisticky vzdělané cizince a umožnit jim studium jazyka hravou a srozumitelnou formou za pomoci multimediálních prostředků.

Součástí této práce je teoretický úvod do problematiky didaktiky češtiny jako cizího jazyka (oddíl A), v němž se zabývám výukovými metodami a jejich vývojem, Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, základními řečovými dovednostmi a možnostmi jejich nácviku a organizacemi, které výuku češtiny pro cizince podporují. Oddíl B popisuje cíle a postupy práce při vzniku nového serveru a oddíl C je uveden teoretickým vymezením e-learningu, po kterém následuje analýza existujících online materiálů pro výuku češtiny pro cizince a nárys koncepce nových internetových stránek www.czech-online.cz.

**A. TEORETICKÉ UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY DIDAKTIKY ČEŠTINY
JAKO CIZÍHO JAZYKA**

1 Cíle vyučování češtině jako cizímu jazyku

Stanovení cílů by mělo být pro každou výuku první a klíčovou otázkou. Studium cizího jazyka pod vedením profesionálního lektora by nemělo být jen nahodilým setkáváním a rozmlouváním, ale mělo by mít jasně definovaný smysl. Cíl výuky ovlivní, jaké metody a didaktické prostředky budeme používat, a motivuje studenty. Porovnáním výchozích a cílových dovedností také posuzujeme efektivitu vyučování.

V didaktice cizích jazyků se nejčastěji hovoří o cíli jazykovém, vzdělávacím a výchovném.¹ Toto pojetí je jistě možné beze zbytku aplikovat na cizojazyčnou výuku ve školských zařízeních. Při výuce češtiny pro cizince, kdy studenty jsou většinou dospělí jedinci, ustupují vzdělávací a výchovné cíle do pozadí a výuka je primárně zaměřena na cíl jazykový, lépe řečeno komunikační. Ve výuce češtiny pro cizince uskutečňované na území České republiky je dnes jako primární cíl požadována schopnost domluvit se v běžných životních situacích. Cíle výuky českého jazyka v zahraničí mohou být od tohoto odlišné.

Cílem moderní jazykové výuky by mělo být osvojení všech čtyř základních jazykových dovedností (tj. mluvení, psaní, čtení a poslech s porozuměním) a schopnost jejich využití při realizování vlastních komunikačních záměrů.

Na nižších úrovních by cizojazyčná výuka měla být postavena na oficiálním národním jazyce – v tomto případě na spisovné hovorové češtině.² Studenti by se měli učit pokud možno neutrální formu jazyka, která je od nich v komunikaci do jisté míry také očekávána. Nespisovné varianty jazyka by měly být vždy zařazeny do výuky uvážlivě a studenti by měly být o jejich užívání řádně poučeni.

Pro některé studenty může být cílem studia složení jazykové zkoušky potřebné pro získání trvalého pobytu na území ČR a primární motivací pro studium jazyka v tomto případě nemusí být potřeba komunikace v běžném životě (například z důvodu života v cizojazyčné komunitě apod.). Motivace takového studenta bude vždy nižší než motivace studenta, který je s česky mluvícím prostředím v každodenním kontaktu.

---

¹ Choděra, 2006, s. 74.

² Srov. Hrdlička, 2002, s. 96–107.

2 Role mateřského jazyka při vyučování cizím jazykům

Mateřský jazyk a případně i další jazyky, které student ovládá, ovlivňují pozitivně i negativně studium dalšího jazyka. Tento vliv je v odborné literatuře nazýván **transfer**.³ Jedná se o kategorii psychologickou, případně psycholingvistickou, nikoliv lingvistickou nebo didaktickou. Jeho pozitivním projevem je neuvědomělý přenos stejných rysů známého jazyka do jazyka nového.⁴ Pokud transfer ovlivňuje produkci v cizím jazyce negativně, mluvíme o tzv. **interferenci**. „*Vnitřní překládání a síla řečových návyků v mateřštině způsobuje interferenci zvuků, významu a struktur do cizího jazyka.*“⁵ Například na syntaktické rovině student vytváří překladem z prvního jazyka struktury, které se v cílovém jazyce nevyskytují, na rovině lexikální používá slova v kontextu, v němž se dané slovo v cílovém jazyce nepoužívá apod. „*Jestliže pozitivní transfer je schopnost neuvědoměle přenášet osvojenou strukturu na jiné jazykové materiály při stejném nebo analogickém mluvním záměru v témže jazyce, pak interference je rub této schopnosti, negativní transfer, nežádoucí bezděčné aplikování struktur mateřštiny nebo jiného osvojeného jazyka na nový materiál.*“⁶ Podle psychologů je interference nejčastější příčinou chyb, kterých se dopouští mluvčí v cizím jazyce. Podle Choděry je interference „konstantní faktor osvojování i užívání cizího jazyka“.⁷

Pedagog by si podle něj měl být možností negativního transferu z mateřského jazyka studentů vědom a za pomoci vhodně zvolených cvičení by se měl snažit interferenci předcházet.

---

³ Choděra, 2006, s. 49.

⁴ Beneš, 1971, s. 35.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

⁷ Choděra, 2006, s. 51.

3 Terminologické poznámky

Didaktika cizích jazyků je vědní disciplína zabývající se výchovou a vzděláváním v cizích jazycích. Patří do didaktiky oborové, předmětové a jejím hlavním úkolem je popisovat a zkoumat proces vyučování a vzdělávání – zkoumat jejich podstatu, cíle, vyučovací zásady, metody, postupy a prostředky užívané k dosažení vytčených cílů. Didaktika cizích jazyků úzce spolupracuje s dalšími vědními obory, jako jsou pedagogika, lingvistika a psychologie.

M. Hrdlička ve sborníku *Cizí jazyk čeština*⁸ doporučuje rozlišovat termíny „čeština pro cizince“ a „čeština jako cizí jazyk“. Čeština jako cizí jazyk je vědní disciplína zabývající se problematikou prezentace českého jazyka jako jazyka cizího – tedy teoretický popis užívaných výukových metod, možné způsoby prezentace gramatického systému jazyka, didaktické prostředky apod. Čeština pro cizince je potom aplikace teoretických poznatků v praxi při konkrétní výuce jinojazyčného mluvčího českému jazyku.

V této práci se budu věnovat výuce češtiny pro cizince, a je proto nutné zasadit do souvislostí pojmy „učení se“ cizímu jazyku a „osvojování si“ cizího jazyka. „Učení“ je vědomý proces, při kterém student cíleně využívá didaktických metod a prostředků k nabytí znalosti cizího jazyka. Učení je zaměřeno na formu a jazykový systém. Na druhou stranu „osvojování“ je nevědomý proces, při kterém je jedinec vystaven působení cizího jazyka a pokouší se mu porozumět a komunikovat v něm bez znalosti jeho jazykového systému a struktur. Jedná se o analogii osvojování si mateřského jazyka v dětství.⁹

---

⁸ Hrdlička, 2002, s. 91.

⁹ Krashen, S. D. *Second Language Acquisition and Second Language Learning* (1981). O této problematice pojednává například Hrdlička, 2002, s. 32.

4 Vybrané metody výuky cizích jazyků

Pro výuku cizích jazyků se užívalo a užívá různých více či méně účinných metod. Moderní metody vyvinuté v průběhu 20. století a zejména nejrozšířenější metoda posledních desetiletí – komunikační metoda – se uplatňují také při výuce za pomoci nejnovějších technologií, které se chce věnovat tato práce. Proto v této kapitole uvedu stručnou charakteristiku a vývoj vybraných metod, které ovlivnily cizojazyčné vzdělávání nejvíce.

4.1 Dělení metod výuky cizích jazyků

Studium cizího jazyka je proces, při němž si student osvojuje (učí se) druhý nebo další dorozumívací kód. Učení se cizím jazykům provázelo lidstvo od pradávna – první zmínky pocházejí již z doby starověké Mezopotámie, v níž si Akkáďové přirozenou metodou osvojovali sumerštinu – jazyk obyvatel dobytých území.¹⁰ Až do dnešních dob se ve vyučování cizím jazykům vystřídal mnoho metod, v podstatě je ale možné mluvit o dvou protichůdných tendencích výuky cizích jazyků¹¹:

- a) Metody přímé (přirozené) – První typ metod vnímá cizí jazyk jako určitý druh dovednosti, kterou si každý jedinec může osvojit pravidelnou komunikací s rodilým mluvčím, stejně jako si osvojil svůj první, tj. mateřský jazyk.
- b) Metody nepřímé – Druhý typ vyučovacích metod je postaven na dokonalém ovládnutí gramatického a lexikálního systému cizího jazyka, které předchází vlastní komunikaci a aktivnímu užívání jazyka. Tyto metody byly užívány ve středověku pro výuku mrtvých jazyků (latina, stará řečtina), ale od konce 18. století se prosazovaly také při výuce jazyků živých.

Základy moderní obecné pedagogiky položil již v 17. století Jan Amos Komenský a ve svém díle *Didactica Magna* se věnoval mimo jiné také jazykové výuce. Jeho pokrokové myšlenky a názory jsou dodnes platné a využívány. Jako první stanovil za primární cíl cizojazyčné výuky komunikaci: *„Jazykům se učíme ne jako části vzdělání nebo moudrosti, ale jako nástroji, jímž možno vzdělání čerpat a sdělovat jiným.“*¹² Jen okrajově zmiňuji ještě jeho požadavky názornosti výuky, přiměřené obtížnosti, postup od jednoduchého k složitějšímu, od známého k novému atd. Do výuky a studia má být podle Komenského

---

¹⁰ Hrdlička, 2001, s. 12.

¹¹ Srov. Beneš, 1971, s. 10.

¹² Komenský, 1948, s. 170.

zapojeno pokud možno, co nejvíce smyslů, pro snadnější zapamatování látky. Při učení jazykům má být kladen větší důraz na komunikaci (tj. na praktické využití jazyka) než na pravidla a poučky.

4.2 Charakteristika metod výuky cizích jazyků

Metody výuky cizích jazyků je možné rozdělit do tří skupin¹³ podle jejich zaměření na pojetí a prezentaci gramatiky, preferované dovednosti a užívané typy textů a cvičení. Jsou to metody tradiční, audioorální (a audiovizuální) a komunikační. Nyní uvedu stručnou charakteristiku vybraných metod, které významně ovlivnily a ovlivňují současnou cizojazyčnou výuku a tedy i výuku češtiny pro cizince:

4.2.1 Tradiční metody

Do této kategorie se řadí zejména **metoda gramaticko-překladová**, která patří mezi metody nepřímé. Užívalo se jí především ve středověkých školách k výuce latiny, ale její pozůstatky v různých formách přetrvaly až do dnešních dob. Hlavní důraz je u této metody kladen na vědomosti o jazyce, studenti se učí morfologická, syntaktická a lexikální pravidla. Metoda je zaměřena především na porozumění a písemný projev, aktivní komunikace a produkce není primárním cílem, což souvisí do velké míry s tím, že se touto metodou původně učilo jen mrtvým jazykům, tj. z psaných textů. Jazykový materiál – klasické latinské a řecké texty – se důkladně analyzoval a překládal do mateřského jazyka.

Mluvnice je deskriptivní a základními principy výuky jsou dedukce, tedy myšlenkový postup od obecného k jednotlivému, od pravidla k jeho aplikaci, a syntéza. Cvičení jsou v této metodě založena na tvoření gramaticky správných vět podle určitého vzoru nebo aplikací naučených gramatických pravidel. Chyba nebývá tolerována a metoda nepodporuje tvůrčí aktivní přístup studentů k jazyku.

Proti této metodě se na konci 19. století vyhranila tzv. metoda přímá (viz níže), která prosazovala pro výuku živých jazyků především komunikační cíle a přirozené osvojování cizího jazyka.

---

¹³ Viz Hrdlička, 2001, s. 53.

4.2.2 Audioorální a audiovizuální metody

Audioorální metoda, která vzniká ve 40. letech v USA, vychází z myšlenek L. Bloomfielda a je spjatá s americkým strukturalismem a psychologickou teorií behaviorismu. Je možné ji zařadit k výše zmíněným metodám přímým, které pohlízejí na jazyk jako na návyky, které si poslechem a opakováním osvojujeme. Učení se cizímu jazyku tedy probíhá podobně jako učení se jazyku mateřskému – intuitivně a nápodobou. Metoda je založena na principu naučení a zautomatizování určitých modelových syntaktických struktur („patterns“). Prioritou této metody je porozumění při ústní komunikaci (poslech) a schopnost v dané komunikační situaci reagovat aplikací modelové struktury. Nácvik spočívá v poslechu a četbě dialogických textů a ve vytváření analogických dialogů. Při aplikaci znalostí v praxi je ovšem nevýhodou této metody velmi nízká možnost vlastní kreativity studentů, která je způsobena neznalostí systému jazyka jako celku.

Ve Francii v 50. letech vzniká **metoda audiovizuální** (SGAV – strukturně globální audiovizuální metoda). Také v této metodě se žáci učí struktury, nikoli izolovaná slova. Důraz je kladen na porozumění, které vždy předchází samostatné produkci, a na ústní komunikaci. Audiovizuální metoda zdůrazňuje roli významu, základním prvkem vyučování je opět dialog, který vychází z určité situace. K pochopení této situace slouží vizuální prostředky, jako jsou obrázky, diapozitivy nebo filmy spojené se zvukovým doprovodem. Během vyučování si žák nejdříve osvojuje dialogy a spolu s nimi celistvé jazykové projevy, včetně rytmu, intonace a melodie řeči. Gramatiku se tak student učí induktivním způsobem, tedy od jednotlivých rysů k všeobecným pravidlům. Audiovizuální metoda, stejně jako metoda audioorální, vylučuje překlad.

4.2.3. Komunikační metody

Komunikační přístup nabízí jednak metoda přímá, která se již v 19. století postavila proti gramaticko-překladové metodě a oživila principy přirozeného osvojování druhého jazyka za pomoci rodilého mluvčího, a v současné době nejpopulárnější a nejrozšířenější metoda komunikační.

Přímá metoda byla užívána v Německu a ve Francii od konce 19. století a její principy jsou dodnes ve výuce cizích jazyků využívány a rozpracovávány. Pozornost se v této metodě oproti gramaticko-překladové metodě obrací k mluvenému jazyku, tj. porozumění a ústní komunikaci. Z výuky je zcela vyloučen mateřský (zprostředkující) jazyk a s ním související překlad, studenti jsou vedeni k tomu, aby v cizím jazyce přemýšleli a vytvářeli si přímé

asociace mezi pojmenováním a pojmenovávanou skutečností. Metoda vychází z předpokladu, že cizí jazyk se učíme stejně jako dítě jazyk mateřský, tedy intuitivním napodobováním slyšeného. Z přímé metody v podstatě vychází tzv. **metoda přirozená** S. D. Krashena, kterou popsal v 80. letech 20. století. Krashen poprvé rozlišuje pojmy učení se cizímu jazyku a osvojování si cizího jazyka. Právě na druhém z uvedených principů je založena přirozená metoda. Jazyk si studenti osvojují v prostředí, které imituje reálné cizojazyčné prostředí, a zcela absentuje gramatický přístup k jazyku a překlad. Největší důraz je kladen na schopnost porozumět. V hodinách se mluví v cizím jazyce, čtou se cizojazyčné texty a studenti si jazyk „zažívají“. Vlastní produkce následuje v určitém časovém odstupu za recepcí.

Komunikační metoda se v cizojazyčné výuce objevuje od 70. let 20. století, nejedná se ovšem o jednotnou koncepci, ale spíše o soubor principů, z nichž vycházejí díky různým interpretacím různé dílčí metody. Nejvýraznější rysy komunikační metody jsou především: *komplexnost* – poprvé se v cizojazyčné výuce projevuje požadavek rozvíjet a ovládat čtyři základní jazykové dovednosti, tj. porozumění ústnímu i písemnému projevu a aktivní produkce slovem i písmem, *adresnost* – studující jedinec se stává podstatným faktorem ve výuce, je brán zřetel na jeho komunikační potřeby a schopnosti, učitel se stává poradcem a partnerem, a *praktičnost* – jazykový materiál užívaný při výuce by měl být co nejužitečnější, tento požadavek zahrnuje například aktuální témata, autentické texty a poslechová cvičení, prakticky zaměřená cvičení apod. Komunikační metoda rozhodně neznamená odklon od výuky gramatického systému, jak ji některé školy prezentují. Komunikační záměr spočívá především ve schopnosti správně užívat cizího jazyka pro potřeby vlastních komunikačních cílů.

Uvedený stručný přehled výukových metod není vyčerpávající. Jeho smyslem bylo nastínit principy a směry, jimiž se cizojazyčná výuka v minulosti ubírala a z nichž také dnes užívané metody vycházejí. Do výuky vždy vstupovala také moderní technika – u audioorální metody to byly zvukové nahrávky, později u audiovizuální metody fotografie a film. Dnešní metody výuky jsou také moderními technologiemi ovlivněny – využívají se počítače, internet, mobilní telefony apod. Touto problematikou se zabývá oddíl C této práce.

5 Společný evropský referenční rámec pro jazyky

Dokument, který se plným názvem jmenuje *Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme je dokument Rady Evropy Evropské unie* (dále jen SERR, v anglickém znění Common European Framework – CEF), vznikl v roce 2000 a za jeho vytvoření a aktualizace zodpovídá Odbor jazykového vzdělávání a jazykové politiky Rady Evropy Evropské Unie.

Díky volnému pohybu osob v EU a možnostem studia a práce v zahraničí vznikla potřeba vytvořit všeobecně uznávaná kritéria pro hodnocení jazykových znalostí. Společný evropský referenční rámec pro jazyky prezentuje výuku a také hodnocení znalostí cizích jazyků.

SERR poskytuje materiál pro vytváření jednotných jazykových sylabů, směrnic a kurikulí, a náplně učebnic pro výuku evropských jazyků. Pedagogové mohou využívat Rámce jako klasifikačního „nástroje“ pro jednotlivé cizí jazyky a vznikají podle něho nové jednotné jazykové zkoušky, uznávané ve všech zemích EU.

Náplní Rámce je také definice znalosti jednotlivých úrovní v jazyce a stupnice jazykových dovedností od A1 do C2. Tyto úrovně pak studentům umožňují sledovat vlastní pokrok ve studiu. Do popisu rovněž spadá kulturní kontext daného jazyka.

5.1 Cíle a úkoly SERR

„Společný evropský referenční rámec má překonat bariéry v komunikaci mezi odborníky pracujícími v oboru moderních jazyků, které vyplývají z existence různých vzdělávacích systémů v Evropě. Poskytuje prostředky administrativním pracovníkům ve školství a vzdělávání, tvůrcům kurzů, učitelům, metodikům, zkušebním orgánům atd. k tomu, aby se zamysleli nad svou současnou praxí, pokud jde o koordinaci jejich činnosti a zajištění potřeb studentů, za které jsou odpovědní.“¹⁴

Rámec tedy poskytuje společný základ pro srozumitelné stanovení a popis cílů, obsahu a metod výuky a rovněž přispívá ke srovnatelnosti kurzů, sylabů a systému kvalifikačních osvědčení v rámci EU, čímž podporuje mezinárodní spolupráci v oblasti moderního jazykového vzdělávání. SERR také nabízí objektivní kritéria pro popis jazykové způsobilosti, a usnadňuje tak vzájemné uznávání kvalifikačních osvědčení získaných v různých oblastech vzdělávání, čímž napomáhá evropské mobilitě.

---

¹⁴ SERR, 2001, s. 1.

Podle autorů SERR lze možnosti užívání Rámce rozdělit do tří kategorií:

1) Plánování jazykových programů z hlediska:

- předpokládaných dřívějších znalostí studenta a z hlediska návaznosti na dřívější stadia učení, zejména pokud jde o propojení primárního, nižšího sekundárního, vyššího sekundárního a vysokoškolského či dalšího vzdělávání;
- jejich cílů;
- jejich obsahu.

2) Plánování jazykové certifikace z hlediska:

- sylabu obsahu zkoušek;
- hodnotících kritérií, která jsou spíše pozitivní, tj. reflektují zvládnutí učiva, než negativní, tj. uvádění nedostatků.

3) Plánování autoregulovaného učení včetně:

- postupného budování uvědomělého pohledu studenta na současný stav jeho znalostí;
- stanovení proveditelných a smysluplných cílů, které student zadává sám sobě;
- výběru materiálů;
- sebehodnocení.¹⁵

SERR a jeho definice jazyka a jazykových znalostí jsou postaveny tak, aby bylo možné podle nich sestavit různé programy z hlediska zaměření, tj. *globální* (student se zlepšuje ve všech složkách ovládnutí jazyka a komunikace v něm), *modulární* (student si prohlubuje znalosti cizího jazyka jen v omezené oblasti, kterou potřebuje ke specifickým účelům), *specializované vzhledem k obsahu programu* (znalosti a dovednosti studentů jsou v některých jazykových oblastech výrazně hlubší než v jiných) a *dílčí* (student se naučí pouze určitým dovednostem, např. receptivním, a ostatní jsou zcela ponechány stranou). Všechny programy s výše uvedeným zaměřením mohou být podle SERR také certifikovány.

Společný evropský referenční rámec si klade za cíl být:

- *víceúčelový*: použitelný pro celou řadu nejrůznějších účelů v rámci plánování a materiálního zajištění učení se jazykům;
- *pružný*: adaptovatelný pro používání v rozdílných situacích;
- *otevřený*: s možností následného rozšíření a zlepšení;
- *dynamický*: neustále se dynamicky vyvíjející podle zkušeností nabytých při jeho užívání;

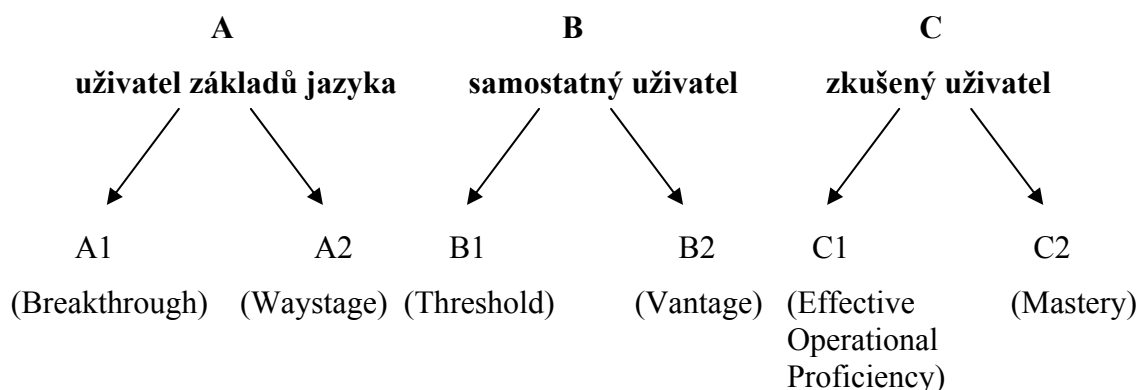
¹⁵ SERR, 2001, s. 6.

- *snadno použitelný*: prezentovaný v tak přístupné podobě, že je snadno použitelný pro ty, jimž je určen;
- *nedogmatický*: nespojený neodvolatelně a výlučně s jednou z celé řady existujících lingvistických nebo pedagogických teorií či obvyklých postupů.¹⁶

5.2 Společné referenční úrovně

V oblasti cizích jazyků definuje SERR šest kategorií podle úrovně znalosti cizího jazyka. Jsou to kategorie A1, A2, B1, B2, C1, C2. Jednotlivé kategorie zohledňují dovednosti jedince ve všech čtyřech základních řečových dovednostech, jak o nich bude řeč níže – hodnotí se tedy úroveň porozumění při poslechu a čtení, schopnost konverzace a kvalita písemného projevu v cizím jazyce.

Členění dosažených jazykových znalostí podle SERR odpovídá tradičnímu dělení na začátečníky, mírně pokročilé a pokročilé studenty. Každá z těchto tří úrovní, označených v SERR písmeny A – začátečníci, B – mírně pokročilí, C – pokročilí, je ještě rozdělena číslicemi 1 a 2 na nižší nebo vyšší úroveň. Každé ze šestice takto vzniklých úrovní dosažených znalost odpovídá také slovní pojmenování, které se ale většinou neuvádí. Pro zajímavost zde názvy jednotlivých kategorií alespoň vyjmenuji: A1 – Breakthrough neboli „Průlom“, A2 – Waystage neboli „Na cestě“, B1 – Threshold neboli „Práh“, B2 – Vantage neboli „Rozhled“, C1 – Effective Operational Proficiency neboli „Účinná operační způsobilost“ a C2 – Mastery neboli „Zvládnutí“. Tomuto systému odpovídá přehledné schéma:

Obrázek 1: Systém referenčních úrovní podle SERR (převzato z dokumentu SERR¹⁷).

¹⁶ SERR, 2001, s. 8.

¹⁷ SERR, 2001, s. 23.

5.2.1 Charakteristika jednotlivých referenčních úrovní

Jednotlivé referenční úrovně (A1–C2) jsou v SERR charakterizovány ze tří hledisek. Uvádí se základní stupnice zaměřené na uživatele (popisují typické nebo pravděpodobné chování studentů na jednotlivých úrovních), stupnice zaměřené na hodnotitele (návod v procesu posuzování) a stupnice zaměřené na tvůrce testů (průvodce při tvorbě testů na jednotlivých úrovních).

Pro účely této práce uvádím bližší charakteristiku jednotlivých úrovní s ohledem na uživatele.

Tato globálně pojatá stupnice popisuje jazykové chování studentů a základní výroky v ní uvedené se týkají toho „Co student dokáže“ na jednotlivých úrovních. Rámec uvádí obecné stupnice zaměřené na studenta také pro popis dovedností s ohledem na jednotlivé řečové dovednosti, jak budou popsány níže.

Globálně pojatá stupnice referenčních úrovní a dovedností studentů na každé jednotlivé úrovni (převzato z SERR):

Úroveň A1:

Uživatel rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí také odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je-li ochoten mu/jí pomoci.

Úroveň A2:

Rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnáléhavějších potřeb.

Úroveň B1:

Rozumí hlavním myšlenkám srozumitelné spisovné vstupní informace týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit

s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají. Dokáže popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.

Úroveň B2:

Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskusí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.

Úroveň C1:

Rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textů. Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umí jazyka užívat efektivně pro společenské, akademické a profesní účely. Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složitá témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředků koheze.

Úroveň C2:

Snadno rozumí téměř všemu, co si vyslechne nebo přečte. Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokáže se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích.¹⁸

Tematicke SERR a konkrétnímu popisu češtiny podle referenčních úrovní bylo věnováno celé jedno setkání Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka v roce 2005 a příspěvky z tohoto setkání jsou k dispozici ve sborníku AUČCJ 2005–2006.

5.3 Zkouška z českého jazyka na úrovni A1 pro trvalý pobyt

Žadatelé o trvalý pobyt na území České republiky musí od 1. 1. 2009 povinně přiložit ke své žádosti také Osvědčením o znalosti českého jazyka, které cizinec získá po úspěšném

---

¹⁸ SERR, 2001, s. 24.

absolvování jazykové zkoušky na úrovni A1 podle SERR. Zkouška byla připravena ve spolupráci Výzkumného ústavu pedagogického v Praze, Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy a externích odborníků. Zkoušku nemusejí skládat občané Evropské unie, Norska, Islandu, Lichtenštejnska, Švýcarska a jejich rodinní příslušníci. Veškeré informace o zkoušce mohou cizinci, učitelé a zkoušející najít na internetových stránkách www.cestina-pro-cizince.cz, které jsou projektem Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.

Zkouška je složena z písemné a ústní části. Písemná část je zaměřena na testování dovednosti čtení (20 minut), poslechu (35 minut) a psaní (15 minut) a po písemné části následuje ústní zkouška, která prověřuje dovednost mluvení (10 minut). Za každou část zkoušky může uchazeč získat maximálně 20 bodů a v každé části musí získat minimálně 60 %, tj. 12 bodů. Pokud cizinec nedosáhne v některé části zkoušky limitní hranice 12 bodů, musí opakovat celou zkoušku.

Na zkoušku se žadatel o trvalý pobyt může připravit buď individuálně (bez pomoci nebo s pomocí lektora – českého mluvčího), nebo v jazykovém kurzu. Absolvování kurzu není podmínkou. Aby student dosáhl úrovně A1, jeho studium by mělo trvat přibližně 100–140 vyučovacími hodinami (pro úplného začátečníka).

Pro žadatele o trvalý pobyt je na výše uvedených internetových stránkách k dispozici Modelová Interaktivní zkouška, v níž si mohou ověřit svou připravenost k absolvování skutečné zkoušky. Pro pedagogy a hodnotitele je zde k dispozici dokument s názvem „Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)“, v němž jsou detailně popsány jazykové dovednosti, které jsou u zkoušky vyžadovány, a také metodické pokyny k výuce a nácviku.

6 Řečové dovednosti

„Řečovými dovednostmi nazýváme schopnost používat cizího jazyka za účelem komunikace, a to buď v oblasti zvukové nebo psané podoby jazyka, buď receptivním, nebo aktivním způsobem.“¹⁹

Mezi čtyři základní řečové dovednosti patří mluvení, psaní, poslech s porozuměním a čtení s porozuměním. Vztahy mezi základními řečovými dovednostmi zachycuje tabulka 1.

Dovednost	Akusticko-orální	Opticko-grafomotorická
Receptivní	Poslech s porozuměním	Čtení s porozuměním
Produktivní	Mluvení (ústní projev)	Psaní (písemný projev)

Tabulka 1: Základní řečové dovednosti (převzato z knihy Metodika cizích jazyků²⁰).

Všechny základní řečové dovednosti by měly být v globálních kurzech češtiny pro cizince procvičovány pravidelně a rovnoměrně, protože všechny čtyři dovednosti jsou ve standardizovaných evropských certifikovaných zkouškách jazykových znalostí podle SERR ověřovány.

Různé metody výuky cizích jazyků věnují zvládnutí a nácviku jednotlivých řečových dovedností různý prostor. Moderní výukové metody jsou založeny primárně na zvládnutí akusticko-orálních dovedností, přičemž poslech má přednost před vlastní řečovou produkcí, a následně se přistupuje k opticko-grafomotorickým dovednostem.

Specifickými řečovými dovednostmi jsou čtení nahlas a psaní podle diktátu. Obě tyto dovednosti jsou kombinací receptivní a aktivní řečové dovednosti, ale ani jedna ze základních dovedností zde není uplatňována v plném rozsahu. Například čtení nahlas, jehož primární funkcí je nácvik správné výslovnosti, intonace apod., v sobě zahrnuje dovednost čtení a mluvení, přičemž ale není podmínkou porozumění obsahu, ani aktivní produkce vlastních myšlenek.

¹⁹ Beneš, 1971, s. 117.

²⁰ Beneš, 1971, s. 117.

Při popisu jednotlivých řečových dovedností a jejich nácviku jsem vycházela z textů „Metodika cizích jazyků“²¹ a „Didaktika cizích jazyků“.²² Ke každé dovednosti připojuji přehled toho, co by měl student ovládat na jednotlivých úrovních podle SERR.

6.1 Poslech s porozuměním

Poslech patří mezi receptivní řečové dovednosti. V procesu dorozumívání a v procesu výuky cizích jazyků zaujímá klíčové postavení. Poslech a pasivní porozumění cizímu jazyku předchází jeho aktivní produkci. Nácvik poslechu v hodinách cizího jazyka by měl začínat již od první lekce. Učitel by se měl snažit navodit atmosféru cizojazyčného prostředí a co nejvíce na studenty mluvit jazykem, který studují. Ústní projev pedagoga by měl být co nejkvalitnější, protože je často prvním setkáním studentů se zvukovou stránkou cizího jazyka. Poslechová cvičení by měla být doplňována zvukovými nahrávkami, videonahrávkami, a to umělými i autentickými. Vhodné je zařadit jako relaxační poslechové cvičení písničku.

6.1.1 Nácvik poslechu s porozuměním:

- a) cvičení průpravná – jsou zaměřena na výcvik sluchu, přesného vnímání a rozlišování fonologických, fonetických i fonostylistických jevů cizího jazyka.
  - apercepční – cvičí sluchové vnímání a rozlišování fonetických jevů na základě akustických podnětů, nebo na základě akustických podnětů kombinovaných s vizuálními (např. studenti poslouchají text a zároveň očima sledují jeho přesný zápis, případně sled obrázků)
  - imitativní – cvičí nejen sluch, ale zároveň i výslovnost napodobením slyšeného vzoru (např. studenti opakují dialog po jednotlivých replikách)
  - audiografická cvičení – cvičí nejen sluch, ale zároveň převádí sluchové vjemy do grafické podoby, a to buď fonetickou transkripcí, nebo pravopisným systémem daného jazyka (např. písemné odpovědi na otázky k slyšenému textu)
- b) audioorální cvičení – kombinují sluchové podněty s ústními reakcemi studentů (např. poslech a převyprávění, poslech a ústní odpovědi na otázky)
- c) poslech delšího souvislého cizojazyčného projevu či přednášky při současném psaní poznámek a následné ověření porozumění

---

²¹ Beneš, 1971.

²² Choděra, 2006.

6.1.2 Co by měl student umět podle SERR:

POSLECH S POROZUMĚNÍM – VŠEOBECNÁ STUPNICE	
C2	<i>Bez potíží rozumí jakémukoli druhu mluveného projevu, živého nebo vysílaného, pronášeného v rychlém tempu rodilého mluvčího.</i>
C1	<i>Rozumí natolik, že dokáže sledovat delší promluvu na abstraktní a složitá témata, která se netýkají jeho/jejího oboru, ačkoli občas může potřebovat potvrzení podrobností, zejména pokud jde o méně běžnou variantu výslovnosti. Dokáže rozpoznat širokou škálu idiomatických a hovorových výrazů a postřehnout stylistické posuny. Dovede sledovat dlouhý ústní projev, i když nemá jasnou strukturu a vztahy jsou vyjádřeny pouze v náznacích.</i>
B2	<i>Rozumí spisovné řeči, živé nebo vysílané, jak na známá, tak méně známá témata, se kterými se běžně setkává v osobním, společenském, akademickém nebo profesním životě. Jeho/její schopnost porozumět ovlivňuje pouze značný hluk v okolí, nesprávná stavba vyslechnutého projevu a/nebo užití idiomatických výrazů.</i>
	<i>Dokáže porozumět hlavním myšlenkám propozičně i jazykově složitě řeči týkající se jak konkrétních, tak abstraktních témat ve spisovném jazyce, včetně odborných diskusí ve svém oboru. Dokáže rozumět delší promluvě a složitě argumentaci, pokud jde o téma, které dostatečně zná, a pokud je postup přednášky výrazně signalizován explicitními prostředky.</i>
B1	<i>Dokáže porozumět nekomplikovaným faktografickým informacím týkajícím se věcí každodenního života a zaměstnání, rozpozná jak obecná sdělení, tak specifické podrobnosti za předpokladu, že jde o zřetelnou výslovnost a všeobecně známý přízvuk.</i>
	<i>Dokáže porozumět hlavním myšlenkám vysloveným spisovným jazykem o běžných tématech, se kterými se setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd., a to včetně krátkých vyprávění.</i>
A2	<i>Dokáže porozumět natolik, aby vyhověl(a) konkrétním potřebám, za předpokladu, že jde o jasně formulovanou pomalou řeč.</i>
	<i>Rozumí frázím a výrazům, které se vztahují k nejnaléhavějším potřebám (např. základní osobní a rodinné informace, nakupování, místopis, zaměstnání), pokud jsou vysloveny pomalu a zřetelně.</i>
A1	<i>Dokáže sledovat řeč, která je zřetelná, pečlivě vyslovovaná, s dlouhými pomlkami, aby mohl(a) pochopit význam.</i>

Tabulka 2: Poslech s porozuměním – co by měl student umět podle SERR (převzato z SERR²³).

6.2 Mluvení – ústní projev

Mluvení patří k produktivním řečovým dovednostem, což znamená, že při ústním projevu tvoří uživatel jazyka zcela nový text. Každý ústní projev je přijímán jedním či více posluchači. Mezi činnostmi spojené primárně s ústním projevem patří hlasité čtení psaného textu (kombinovaná dovednost), mluvený projev na základě jiného materiálu (mluvčí si

²³ SERR, 2001, s. 68.

pomáhá výpisky z textu, obrázky, tabulkami nebo grafy), předvádění nacvičené role, spontánní mluvený projev a zpívání.

Při hodnocení mluveného projevu by na prvním místě měla stát komunikativní hodnota, tj. sdělnost a srozumitelnost projevu, poté následuje gramatická správnost, výstižnost, bohatost a pohotovost.

Mluvené projevy mohou být monologického, nebo dialogického charakteru. Pro studium cizího jazyka je důležitější forma dialogu, která vyžaduje zautomatizování jistých jazykových prostředků (např. tvoření otázky, u sloves tvar první a druhé osoby). Dialog je vázán na konkrétní situaci, při níž není prostor pro dlouhou přípravu projevu. Je proto náročnější na pohotovost a rychlou reakci – uživatel cizího jazyka by si měl zautomatizovat vyjádření souhlasu a nesouhlasu, námitky, podivu atd.

Na mluvený projev (dialog s rodilými mluvčími) je nejčastěji vázáno užívání nespisovných jazykových výrazů a prostředků. Cizinci by měli být na jejich existenci upozorňováni přiměřeně k pokročilosti jejich jazykových znalostí, alespoň v začátcích studia by se ale dle mého názoru měli učit aktivně užívat pouze spisovnou variantu národního jazyka.²⁴

6.2.1 Nácvik ústního projevu:

- a) cvičení průpravná – slouží k osvojení jazykových mechanismů
  - jazyková – slouží mluvnímu osvojení a k automatizaci jazykových prostředků (spadají sem ústně prováděná cvičení fonetická, gramatická i lexikální na základě opakování slyšeného)
  - kombinovaná cvičení jazykově řečová (nebo též předřečová, předkomunikativní) – slouží k automatizaci jednotlivých jazykových prostředků a osvojování základů schopnosti užívat cizího jazyka jako prostředku ke sdělování vlastních záměrů, myšlenek (např. odpovídání na jednoduché zjišťovací otázky celou větou)
  - speciální předřečová – slouží osvojení stereotypních prvků mluvené řeči (např. opakování ustálených replik k vyjadřování postoje, idiomatických frazeologismů apod.)
- b) cvičení reprodukční – opírají se buď o výchozí text, nebo slyšený projev
  - otázky a odpovědi – nejprve se zavádějí otázky zjišťovací, posléze rozlučovací a u pokročilejších studentů otázky doplňovací

---

²⁴ Více o tomto tématu viz Hrdlička, 2001, a Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2006–2007.

- souvislá monologická reprodukce (např. převyprávění čteného, nebo slyšeného textu)
  - reprodukce dialogů (např. tvorba dialogů podle modelu, otázky na cestu apod.)
- c) cvičení produkční – procvičuje schopnost vyjadřování vlastních myšlenek v cizím jazyce
- individualizované otázky a odpovědi – student by měl být schopen sdělovat informace o sobě, o tom, co dělá, co viděl, co by chtěl, o svém okolí, o světě, v němž žije, ale také klást otázky na tato témata ostatním studentům
  - individualizované obměny monologických projevů – studenti podle klíčových slov, návodných otázek nebo obrázků sestavují monologické projevy
  - individualizované obměny dialogů / Samostatné dialogy – studenti by v ideálním případě měli skutečně projevit touhu dozvědět se něco o ostatních a komunikovat přitom v cizím jazyce (v našem případě česky)

6.2.2 Co by měl student umět podle SERR:

ÚSTNÍ PROJEV – VŠEOBECNÁ STUPNICE	
C2	<i>Vyjadřuje se jasně, plynule a jeho/její projev má účinnou logickou strukturu, což pomáhá posluchači všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je.</i>
C1	<i>Dokáže podat jasné a podrobné popisy a srozumitelně a podrobně se vyjadřovat o složitých tématech, rozšiřovat je o vedlejší témata, rozvíjet konkrétní body a zakončit svou řeč vhodným závěrem.</i>
B2	<i>Dokáže podat jasný a systematicky rozvinutý popis a prezentaci, přičemž zvýrazňuje hlavní myšlenky a uvádí potřebné podrobnosti.</i>
	<i>Dokáže vytvořit jasné a podrobné popisy a srozumitelně a podrobně se vyjadřovat o široké škále témat, která se vztahují k oblasti jeho/jejího zájmu, přičemž rozvádí své myšlenky a podporuje je dodatečnými argumenty a odpovídajícími příklady.</i>
B1	<i>Dokáže poměrně plynule podat souvislý, jednoduše formulovaný popis mnohých témat z oblasti svého zájmu, přičemž je prezentuje jako lineární sled myšlenek.</i>
A2	<i>Dokáže podat jednoduchý popis nebo charakteristiku lidí, životních nebo pracovních podmínek, každodenních zvyklostí, toho, co má a nemá rád atd., a to v podobě krátkého sledu jednoduchých frází a vět spojených v seznam.</i>
A1	<i>Dokáže vytvořit jednoduché, většinou izolované fráze o lidech a různých místech.</i>

Tabulka 3: Ústní projev – co by měl student umět podle SERR (převzato z SERR²⁵).

²⁵ SERR, 2001, s. 60.

6.3 Čtení s porozuměním

Základní řečovou dovedností je dále tiché čtení s porozuměním. Patří mezi receptivní dovednosti a je možné rozlišovat jeho technickou část (propojení grafického zápisu jazyka s jeho zvukovou podobou – pro některé studenty to znamená naučit se nejprve číst latinskou abecedu) a obsahovou část (vlastní porozumění čtenému textu).

Podle Beneše²⁶ je čtení nejjednodušší řečovou dovedností, poněvadž jazykové jednotky jsou od sebe v grafickém zápisu zřetelně odděleny, student si sám může určovat tempo čtení a vrátet se k obtížnějším partiím textu.

Při nácviu čtení s porozuměním není vhodné spoléhat se jen na texty z učebnice.²⁷ Doprovodné texty volíme s ohledem na jejich obtížnost, na věk studentů a jejich zájmy a také s ohledem na rozsah. Vhodné jsou texty humorné, texty mající vztah k českému prostředí, texty doprovázené obrázky apod. Je dobré dávat přednost autentickým (upraveným) textům před texty uměle zkonstruovanými.

6.3.1 Nácviu čtení s porozuměním:

Čtení jako takové dělíme na čtení tiché a čtení nahlas. Tiché čtení dovoluue studentovi plně se soustředit jen na obsah čteného, umožňuje rychlejší a hlubší pochopení textu a je méně unavné než čtení hlasité. Čtení nahlas je naproti tomu snadno kontrolovatelné, a je proto vhodné k nácviu technické stránky čtení (výslovnosti, intonace, přízvuku) v počáteční etapě výuky.

Pro nácviu čtení s porozuměním se využívají následující techniky:

- a) analytické čtení – student dosahuje porozumění většinou až po předběžném rozboru věty nebo její části, především pomocí překladu do mateřštiny
- b) kurzorické (syntetické) čtení – student rozumí textu bezprostředně, bez překladu
- c) orientační/letmé čtení – student hledá odpověď na danou otázku, text jen zběžně přehlédne
- d) tzv. čtení s výkladem (intenzivní, dříve též statarické na rozdíl od kurzorického) – na rozdíl od čtení analytického při něm nejde o to, „*dojít teprve analýzou a překladem k porozumění textu, nýbrž jeho interpretací (výkladem) vytěžit z něho co nejvíc po*

---

²⁶ Beneš, 1971, s. 160.

²⁷ Srov. Hrdlička, 2002, s. 129.

stránce jazykové i slohové, vzdělávací i výchovné.“²⁸ Tento způsob čtení je vhodný pro práci s publicistickými, odbornými nebo literárními texty.

Ověřování porozumění čtenému textu se může dít několika způsoby:

- student vyhledává v textu odpovědi na zadané otázky, případně na ně sám odpoví vlastními slovy podle smyslu textu, porozumění může být kontrolováno také na základě nějaké nejazykové (resp. neřečové) činnosti – student např. nakreslí, co se žádá, nebo provede požadovaný úkol, dalšími úkoly může být seřadit rozstříhaný text, určit pravdivost daných tvrzení, vyhledat v textu synonymická vyjádření k zadaným slovům / frázím, doplnit do textu vynechaná slova či slovní spojení
- student cizojazyčně reprodukuje text (nejprve podle návodných otázek učitele, později samostatně)
- u delších textů může student zpracovat jejich rešerši nebo osnovu, u dějových textů například charakterizuje jednající osoby atd.
- studenti mohou diskutovat o přečteném textu, o daném tématu.

6.3.2 Co by měl student umět podle SERR:

	ČTENÍ S POROZUMĚNÍM – VŠEOBECNÁ STUPNICE
C2	<i>Rozumí a kriticky interpretuje všechny formy písemného projevu včetně abstraktních textů náročných svou stavbou i jazykem, nebo velmi hovorových uměleckých i ostatních textů. Rozumí širokému rejstříku dlouhých a složitých textů, oceňuje jemné stylistické rozdíly a jak implicitní, tak explicitní významy textů.</i>
C1	<i>Rozumí podrobnostem v dlouhých a složitých textech, ať se vztahují k jeho/jejímu oboru či nikoli, za předpokladu, že má příležitost si znovu přečíst obtížné pasáže.</i>
B2	<i>Dokáže číst do značné míry samostatně, přičemž používá techniku a rychlost čtení odpovídající různým textům a účelům. Dobře se orientuje při výběru příručních materiálů. Má rozsáhlou funkční „čtecí“ slovní zásobu, ale může mít problémy s málo častými idiomatickými spojeními.</i>
B1	<i>Dokáže číst s porozuměním na uspokojivé úrovni nekomplikované faktografické texty vztahující se k tématům jeho/jejího oboru a zájmu.</i>
A2	<i>Rozumí krátkým, jednoduchým textům, které se týkají běžných konkrétních záležitostí a obsahují častou každodenní slovní zásobu nebo jazyk vztahující se k práci.</i>
	<i>Rozumí krátkým, jednoduchým textům obsahujícím nejčastěji užívanou slovní zásobu včetně internacionalismů, které existují v jeho/jejím mateřském jazyce.</i>
A1	<i>Rozumí jednoduchým frázím ve velmi krátkých, jednoduchých textech a dokáže vyhledat známá jména, slova a základní fráze a podle potřeby se ve čtení vracet zpět.</i>

Tabulka 4: Čtení s porozuměním – co by měl student umět podle SERR (převzato z SERR²⁹).

²⁸ Beneš, 1971, s. 169.

6.4 Psaní – písemný projev

Psaní patří k produktivním řečovým dovednostem. Podle Beneše je „*dovednost psát v cizím jazyce podmíněna jednak bezpečným ovládnutím techniky psaní, jednak znalostí potřebných gramatických a lexikálních prostředků*“.³⁰ Český jazyk je z těchto hledisek pro cizince velmi náročný.

Psaním vytváří student text určený pro jednoho nebo více čtenářů. Příležitostí ke psaní má uživatel cizího jazyka poměrně málo, nejčastěji se psaní uplatňuje při studiu (zapisování poznámek k pozdějšímu nahlédnutí), dále potom v korespondenci, při vyplňování formulářů a dotazníků a při zaznamenávání vzkazů. Na tyto oblasti by se měl nácvik při výuce cizího jazyka zaměřovat především. Pro některé studenty může být písemný projev motivujícím prvkem ve studiu – mohou pracovat vlastním tempem, ověřovat si správnost užitých slov a jejich tvarů apod.

Proces psaní je mimo jiné také velmi významným podpůrným prostředkem pro zapamatování a následné vybavení si cizojazyčných jevů – proto je užitečné vést studenty k zapisování slovíček, zadávat písemné domácí úkoly atd.

6.4.1 Nácvik písemného projevu:

- a) průpravná cvičení – rozvíjejí techniku psaní a vedou k zautomatizování některého lexikálního nebo mluvnického jevu
  - pravopisná
  - jazyková
  - přepisování textu s obměnami – žák mění například časové údaje
  - stylizační – student například doplňuje do textu nejvhodnější výraz (výběr z několika možností)
- b) reprodukční cvičení – cílem je upevnit a zautomatizovat psaný projev
  - písemné odpovědi na otázky k přečtenému textu
  - souvislá reprodukce textu (podkladem mohou být vhodně sestavené otázky)
  - sestavení opěrných bodů – učitel přivede žáky vhodně volenými otázkami k vytčení hlavních myšlenkových bodů čteného textu

---

²⁹ SERR, 2001, s. 71.

³⁰ Beneš, 1971, s. 173.

- c) produkční – vedou žáky k samostatnému písemnému projevu na dané téma
- jednoduché odpovědi na individualizované otázky
  - samostatný písemný projev na dané téma

6.4.2 Co by měl student umět podle SERR:

PÍSEMNÝ PROJEV – VŠEOBECNÁ STUPNICE	
C2	<i>Dokáže napsat jasné a plynulé složité texty, které mají vhodný a účinný styl a jsou logicky vystavěny tak, aby pomáhaly čtenáři najít základní body.</i>
C1	<i>Dokáže napsat jasné, dobře uspořádané texty týkající se složitých témat a zdůraznit důležité otázky. Přitom dokáže za pomoci doplňujících argumentů a vhodných příkladů podrobně rozvést a podepřít svá názorová stanoviska a vhodně zakončit.</i>
B2	<i>Dokáže napsat srozumitelné podrobné texty týkající se různých témat z oblasti jeho/jejich zájmů, přičemž dokáže shrnout, skloubit a zhodnotit informace a argumenty z velkého počtu zdrojů.</i>
B1	<i>Dokáže napsat velmi jednoduše členěné souvislé texty týkající se okruhu známých témat z oblasti jeho/jejího zájmu, a to tak, že spojuje řadu kratších úseků do lineárního sledu.</i>
A2	<i>Dokáže napsat řadu jednoduchých frází a vět spojených jednoduchými spojkami, jako jsou „a“, „ale“ a „protože“.</i>
A1	<i>Dokáže psát jednoduché izolované fráze a věty.</i>

Tabulka 5: Písemný projev – co by měl student umět podle SERR (převzato z SERR³¹).

³¹ SERR, 2001, s. 63.

7 Organizace podporující češtinu pro cizince

7.1 Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT)³² podporuje jednak výuku češtiny pro cizince v České republice a jednak prezentaci českého jazyka a kultury v zahraničí.

Čeština pro cizince – MŠMT se podílelo na vzniku internetových stránek <http://cestina-pro-cizince.cz>, jejichž obsah spravuje Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Stránky jsou vedeny v devíti jazycích a zprostředkovávají cizincům a učitelům češtiny pro cizince aktuální a kompletní informace o certifikované zkoušce na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce a vydávání Povolení k trvalému pobytu, které je od 1. 1. 2009 podmíněno složením této zkoušky. MŠMT pořádá pravidelná školení pro organizátory a pro předsedy těchto zkoušek. V současné době lze zkoušku skládat na 45 místech po celé České republice.

Český jazyk v zahraničí – podpora českého jazyka za hranicemi našeho státu spočívá jednak ve vedení lektorátů českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách a jednak v podpoře krajanských komunit.

- Lektoráty českého jazyka a literatury

*„Lektoráty českého jazyka a literatury v zahraničí, kromě svého zřejmého lingvistického poslání, patří k důležitým nástrojům České republiky při upevňování povědomí o českém kulturním dědictví a šíření informací o situaci v naší zemi.“*³³ Lektoráty českého jazyka a literatury v zahraničí a jejich rozvoj jsou přímo podřízeny MŠMT a z jeho pověření je spravuje organizace Dům zahraničních služeb.³⁴ V současnosti fungují tyto lektoráty na 53 zahraničních univerzitách především v Evropě. MŠMT těmto lektorátům zajišťuje lektory českého jazyka (a výjimečně také učitele ČJL) z řad absolventů oboru český jazyk a literatura na českých vysokých školách.

- Krajané

Vláda České republiky dlouhodobě podporuje kulturní rozvoj a vzdělávání krajanů (českých emigrantů a jejich potomků) a MŠMT zastřešuje programy, jejichž smyslem je uchování znalosti českého jazyka v krajanských komunitách. Ministerstvo podle oficiálního vyjádření na internetových stránkách *„poskytuje krajanům každoročně 15 stipendijních míst ke studijním pobytům v délce dvou semestrů na veřejných vysokých školách v České republice a 60 stipendijních míst ve čtyřtýdenním jazykovém kurzu v České republice, přijímá*

³² <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy>>

³³ z vyjádření MŠMT na <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/podpora-vyuky-ceskeho-jazyka-a-literatury-v-zahranici>>

³⁴ <<http://www.dzs.cz/>>

20 vyučujících z řad příslušníků krajaňských komunit do dvoutýdenního kurzu metodiky výuky českého jazyka a 3 studenty ke studiu oboru pedagogika na středních odborných školách v ČR“.³⁵ Studijní pobyty krajanů v ČR jsou zaměřeny na český jazyk, jeho výuku a na kulturu a historii českých zemí a českého národa. MŠMT také každoročně vysílá do krajaňských komunit v Chorvatsku, Německu, Srbsku, Rumunsku, Rusku, na Ukrajině, v Argentině, Paraguay a v Brazílii 13 učitelů českého jazyka, kteří zde mají za úkol udržovat vědomí českého původu místního obyvatelstva.

7.2 Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka

Pro učitele a lektory češtiny pro cizince v České republice vznikla v roce 2002 Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (www.auccj.cz). Tato asociace sdružuje všechny zájemce o český jazyk a cizineckou problematiku a pořádá metodické kurzy, vede speciální knihovnu s tematikou češtiny pro cizince a na svých internetových stránkách informuje o novinkách v oboru. Čtyřikrát do roka pořádá asociace pro své členy tematická setkání s přednáškami a workshopy. V posledních letech se tato setkání konala například na téma Obecná čeština ve výuce češtiny pro cizince (host V. Cvrček), Testování, Integrace dětí-cizinců do školního prostředí nebo Výukové materiály a autorské právo.

7.3 Centrum pro integraci cizinců Praha

Centrum pro integraci cizinců (www.cicpraha.org) pořádá nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince za které mu byla v roce 2009 udělena Evropská jazyková cena Label 2009. Nízkoprahové kurzy jsou určeny všem cizincům bez rozdílu věku, národnosti a úrovně znalosti českého jazyka. Na kurz není potřeba chodit pravidelně, setkání jsou tematická a zaměřená na zvládnutí komunikace v základních životních situacích – v práci, v nemocnici, na úřadě atd. Důraz je kladen na slovní zásobu, nikoliv na gramatiku. Centrum pravidelně pořádá také školení pro lektory a zájemce o tuto problematiku z řad české veřejnosti.

---

³⁵ <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/pomoc-krajanum-1>>

B. UPŘESNĚNÍ CÍLE A POSTUPU PRÁCE

1. Cíl

a) Zmapovat možnosti, které v současné době nabízí internet a online e-learningové programy zájemcům o studium češtiny jako cizího jazyka.

b) Zjistit zájem o internetové vzdělávací projekty u potenciálních studentů a u lektorů češtiny pro cizince.

c) Navrhnout internetové stránky zaměřené na výuku češtiny pro cizince, které by moderním a inovativním způsobem řešily případné nedostatky zjištěné v průběhu mapování současného stavu českých e-learningových online dostupných programů a webů určených cizincům ke studiu českého jazyka.

2. Postup

a) Za pomoci internetového google vyhledavače a předem určených klíčových slov v angličtině vyhledám internetové stránky a online přístupné vzdělávací programy, které se specializují na češtinu pro cizince. Zaměřím se pouze na prostředí českého internetu, které by podle mého předpokladu mělo být hlavním zdrojem těchto výukových materiálů.

b) Jednotlivé nalezené vzdělávací servery a výukové programy popíšu s ohledem na užitou výukovou metodu, zaměření na základní řečové dovednosti a jejich procvičování, výklad gramatiky a poskytovanou zpětnou vazbu správného pochopení gramatických jevů a vztah stránek k Společnému evropskému referenčnímu rámci pro jazyky.

c) Dotazníkovou metodou se pokusím zjistit vztah lektorů češtiny pro cizince k internetu jako pomocníku a prostředku při výuce.

d) Rešerší internetových diskusních fór pro cizince na stránkách Expats.cz a Facebook se pokusím zmapovat zájem cizinců o český jazyk a internetové distanční vzdělávání.

e) Na základě zjištěných skutečností potom vypracuji návrh a koncepci vlastních internetových stránek zaměřených na výuku češtiny pro cizince, které by odrážely aktuální potřeby potenciálních studentů.

Hlavním cílem nového projektu je umožnit zájemcům o studium češtiny rychle se dostat k potřebným informacím a atraktivním studijním materiálům.

Cílem projektu není vytvořit ucelený, kompletní a definitivní soubor studijních materiálů pro jednu danou jazykovou úroveň, to ani není možné. Naopak – struktura vznikajících

internetových stránek umožňuje, aby server zůstal otevřený, přizpůsobivý a vždy si zachovával možnost vkládání nových článků a nových cvičení. Bude se tak neustále doplňovat, aktualizovat a rozšiřovat, což mu umožní pružně reagovat na vývoj situace ve výuce cizích jazyků a češtiny pro cizince.

C. E-LEARNING V DIDAKTICE ČEŠTINY JAKO DRUHÉHO JAZYKA

1. Vznik a vývoj e-learningu

Tématem této práce je Český jazyk **online**. V této kapitole proto nastíním možné způsoby studia za pomoci internetu a moderních technologií. Pro toto studium budu používat obecný termín e-learning. Nejčastěji je e-learning využíván při distančním vzdělávání (školy, firmy), ale pro potřeby této práce pod tento pojem zahrnuji také zájmové sebevzdělávání.

1.1 Distanční forma vzdělávání

Distanční forma vzdělávání se velmi rozšířila především v posledních dvou desetiletích. Podle D. Nocara a jeho článku *E-learning v distančním vzdělávání* vznikla především jako „reakce na měnící se potřeby a požadavky studujících v návaznosti na potřeby a požadavky společnosti“.³⁶ V současné době je nejrozšířenější formou distančního vzdělávání tzv. **e-learning**, neboli propojení studia s moderními možnostmi informačních a komunikačních technologií (ICT), především internetu.

Ve výuce češtiny pro cizince je distanční forma vzdělávání výhodná především z těchto důvodů:

- cizinci mimo ČR nemají možnost prezenčního studia
- studenti jsou dospělí pracující lidé, kteří si chtějí své studium organizovat podle aktuálních časových možností

1.2 Historie vzdělávání s využitím ICT

Moderní technologie – počítače a později internet – přinesly do vzdělávacího procesu nové možnosti. Vzdělávací programy se staly alternativou ke klasickému typu vyučování, které předpokládá přítomnost učitele ve třídě a jeho přímou komunikaci se studenty/studentem.

Při popisu historie elektronických vzdělávacích materiálů vycházím z článku Hany Stříteské „*Historie e-learningu v České republice*“.³⁷

První pokusy o vyučování za pomoci přístrojů se uskutečnily v 60. letech 20. století, kdy byly vyvinuty předchůdce počítačových výukových programů – tzv. vyučovací automaty. Jeden byl dokonce vyvíjen i v České republice (toto období je u nás zastoupeno osobností

---

³⁶ Nocar, 2004, s. 15.

³⁷ Stříteská, 2003.

prof. Miloše Lánského³⁸). Vykládaná látka byla členěna na jednotlivé stránky a každá stránka obsahovala kontrolní otázku s možností výběru správné odpovědi z několika možností. Tím byla studentovi poskytnuta okamžitá zpětná vazba.

Během 70. let pokračuje technologický vývoj a počátkem 80. let se začínají především do škol rozšiřovat první osmibitové mikropočítače. Ve druhé polovině osmdesátých let se na trh dostávají šestnáctibitové osobní počítače, které se postupem času stávají běžnou součástí nejen podniků a škol, ale i do domácností. Bádání v oblasti kybernetiky a umělé inteligence s sebou přineslo také zdokonalování počítačových vzdělávacích programů a vědecké týmy především v západním světě vyvíjely tzv. inteligentní výukové systémy (Intelligent Tutoring Systems). Tyto systémy již zahrnovaly výklad učiva, procvičování probrané látky a testy, a to vše bylo podporováno grafikou, animacemi a zvuky. Z těchto prvků byly skládány jednotlivé lekce a z nich pak celé kurzy.

Na začátku 90. let se do popředí zájmu dostává celosvětová síť internet, především služby email (jako prostředek velmi rychlé komunikace na velké vzdálenosti) a www (world wide web – soustava propojených hypertextových dokumentů³⁹). Pojem e-learning se poprvé objevil až v roce 1999, kdy začaly na internetu vznikat první vzdělávací portály.

1.3 Definice e-learningu

Definici pojmu e-learning můžeme v literatuře najít velké množství. Jejich nejednotnost je odrazem vývoje e-learningu v průběhu posledních deseti let.

Ve 3. rozšířeném vydání Pedagogického slovníku můžeme najít tuto definici: „*Termín e-learning se u nás používá jako elektronické učení/vzdělávání. Označuje různé druhy učení podporované počítačem, zpravidla s využitím moderních technologických prostředků, především CD-ROM.*“⁴⁰ V této definici ještě zcela chybí dnes podstatná a neoddelitelná složka e-learningu, kterou je síťové připojení (zejména internet) usnadňující přístup k výukovému materiálu z libovolného místa na světě.

Za nejzdařilejší a nejvýstižnější považuji definici Američana Elliotta Masieho, který stál u počátků e-learningových programů v USA a dodnes se specializuje především na firemní e-learningové vzdělávání. E-learning definuje jako „*nástroj využívající síťové technologie k vytváření, distribuci, výběru, administraci a neustálé aktualizaci vzdělávacích materiálů*“.⁴¹

---

³⁸ Miloš Lánský (* 30. června 1926 v Praze; † 13. května 2005 v Českých Budějovicích) významný představitel tzv. kybernetické pedagogiky.

³⁹ Zdroj: Web, Wikipedia.

⁴⁰ Průcha, Walterová, Mareš, 2001.

⁴¹ Barešová, 2003, s. 23.

E-learningem se tedy dnes rozumí především organizovaná forma výuky prostřednictvím moderních informačních a komunikačních technologií. Student během e-learningového programu postupuje podle stanoveného výukového plánu a v průběhu studia jej doprovází tutor, který zodpovídá za organizační záležitosti, a pedagog, který studenta zkouší a hodnotí jeho znalosti. Ve školách bývá e-learning využíván buď jako podpora a rozšíření prezenčního studia (doplňkové studijní materiály k probíranému učivu, procvičování probrané látky atd.), nebo jako samostatná forma distančního studia (bez nutnosti fyzické přítomnosti studenta ve školní budově). Velmi často je e-learning využíván firmami pro školení a další vzdělávání zaměstnanců.

1.4 Typy e-learningových materiálů

E-learning tedy zahrnuje spektrum nejrůznějších forem vzdělávání za pomoci moderních informačních a komunikačních technologií. Aby bylo možné tento široce definovaný pojem lépe uchopit, uvádím zde s oporou odborné literatury některá kritéria pro jeho dělení.

1.4.1 Dělení podle nutnosti síťového připojení

Vzhledem k tomu, že se tato práce zabývá především online vzděláváním dospělých jedinců, a vzhledem k tomu, že v mimoškolním vzdělávání jednoznačně převládá online přístup k výukovým materiálům, popíšu zde v krátkosti dva základní typy studia za pomoci počítače:

1) Off-line vzdělávání

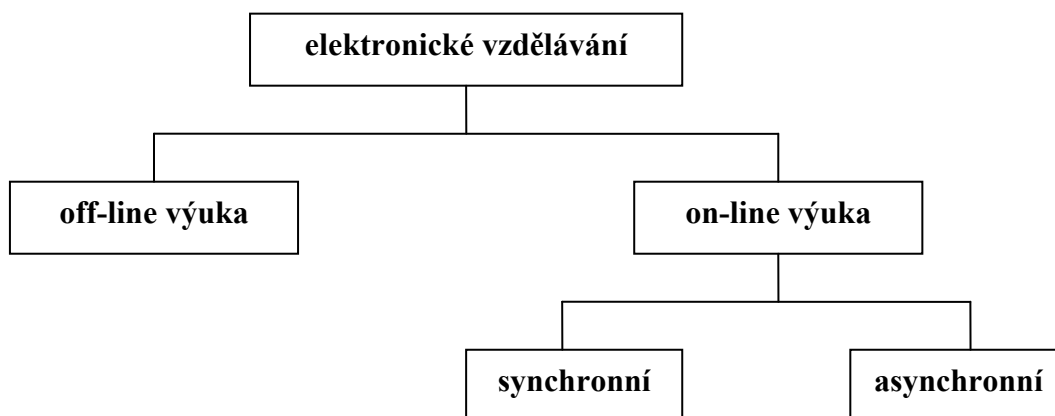
Tento způsob vzdělávání nevyžaduje připojení k síti Internet, ani k lokální intranetové firemní síti. Učební materiály jsou studentovi k dispozici na paměťových nosičích, jako například flash disk, CD nebo DVD.

2) On-line vzdělávání

Online vzdělávání je dnes jednoznačně nejčastější formou e-learningu. Tento typ výuky vyžaduje připojení osobního počítače studenta do sítě Internet (případně do interní firemní sítě) a veškeré učební materiály jsou poté přenášeny prostřednictvím této sítě.

On-line výuka může probíhat dvěma způsoby – **synchronní a asynchronní formou**⁴² (viz obr. 2).

Obrázek 2: Schéma – formy e-learningu (převzato z textu *E-learning v distančním vzdělávání* – D. Nocar)

Synchronní online výuka je způsob studia, při kterém komunikace mezi lektorem a studentem probíhá v reálném čase. Je to tedy přímá náhrada za klasickou výuku ve třídě s pevným časovým rozvrhem. Při formě online studia ale není zapotřebí, aby student a lektor byly v tu samou chvíli na stejném místě. Komunikace mezi nimi probíhá prostřednictvím telefonního hovoru nebo videohovoru. Této výuky se může účastnit i více studentů (např. skupinový hovor za pomoci programu Skype, videokonference) a mluvíme potom o tzv. výuce ve virtuální třídě. Výhodou synchronní formy online výuky je především možnost v reálném čase reagovat na lektorem vykládanou látku (např. klást dotazy) a vést dialog s ostatními studenty (např. při studiu cizího jazyka). Tato forma studia také rozšiřuje možnosti vzdělání lidí, pro které byl do té doby tento klasický model studia, tedy přímá komunikace učitel – žák, z nějakého důvodu nedostupný (např. fyzické indispozice, odlehlé oblasti, velké finanční náklady atd.).

Při asynchronní formě online výuky probíhá komunikace mezi studenty a lektorem za pomoci nepřímých dorozumívacích prostředků moderních technologií. Těmi mohou být například e-mail, chat, diskusní fórum nebo SMS zprávy. Student je při této formě výuky odkázán většinu času na samostudium (může si i potřebné materiály uložit do počítače, nebo

⁴² Zdroj: Synchronní výuka, Wikipedia, 2008.

vytisknout – tedy studovat off-line) a na vlastní motivaci. V případě nejasností kontaktuje lektora a ten mu s určitou časovou prodlevou jeho dotazy zodpoví. Výhodou asynchronní komunikace je možnost organizace vlastního času a tato forma studia bývá také finančně méně nákladná. Její nevýhodou je riziko nepochopení písemnému výkladu a nemožnost okamžité reakce – vznesení dotazu, ujištění se o správném porozumění apod. U kvalitně zpracovaných výukových programů a dobře vyškolených lektorů se ale toto riziko minimalizuje.

1.4.2 Dělení výukového softwaru podle Jiřího Dostála

Nejkomplexnější třídění e-learningových materiálů nabízí Jiří Dostál ve svém článku *Výukový software a počítačové hry – nástroje moderního vzdělávání*.⁴³ Na výukový software užívaný ve školní výuce nahlíží především z hlediska didaktického a pedagogického. Nicméně jeho dělení lze vztáhnout na veškeré výukové materiály dostupné na internetu. Podle jeho definice je výukový software „*jakékoliv programové vybavení počítače, které je určeno k výukovým účelům a dokáže plnit alespoň některou z didaktických funkcí*“.⁴⁴ Didaktické funkce, které může výukový software plnit jsou:

- motivace,
- expozice učiva,
- upevnění osvojených vědomostí a dovedností,
- kontrola získané úrovně vědomostí a dovedností.

Ke každé z 12 Dostálových kategorií připojuji upřesňující komentář. Dělení:

1) Dle míry interaktivity:

- interaktivní
- bez interaktivních prvků

Poznámka: Ve *Slovníku cizích slov* je výraz interaktivní definován jako „umožňující vzájemnou komunikaci, tj. přímý vstup do činnosti stroje nebo programu“.⁴⁵ Podle Nathana Shedroffa⁴⁶, významného amerického designéra a pedagoga zabývajícího se mezilidskou

---

⁴³ Dostál, 2009.

⁴⁴ Dostál, 2009, s. 23.

⁴⁵ Slovník cizích slov, 2006, s. 156.

⁴⁶ Osobní internetové stránky Nathana Shedroffa na <<http://www.nathan.com/>>.

komunikací v době moderních elektronických médií, se na interaktivitě podílí šest základních složek: zpětná vazba, kontrola (ovládání), produktivita, tvořivost, komunikace a přizpůsobivost. Nejvyšší podíl všech těchto složek a tedy nejvyšší míru interaktivity má podle Shedroffa osobní konverzace a hraní her.⁴⁷

Z didaktického hlediska je aktivní zapojení studenta do procesu výuky – tedy interaktivní výuka – velmi podstatnou vlastností výukového softwaru. Čím více může student sám vyhledávat informace a uvědomovat si souvislosti mezi nimi, tím se učení stává efektivnějším. Student přestává být pasivním příjemcem informací, který je odkázaný na sluchové vjemy, ale může proces učení sám aktivně prožívat a participovat na něm.

Z hlediska interaktivity hrají důležitou úlohu také didaktické počítačové hry, které Dostál definuje jako „*software umožňující zábavnou formou navozovat činnosti zaměřené na rozvoj osobnosti jedince*“.⁴⁸

2) Dle úrovně vzdělávání:

- pro mateřské školy
- pro základní školy
- pro střední školy
- pro vysoké školy

Poznámka: Výukové programy mohou být užívány na všech úrovních vzdělávání. Podmínkou je výběr vhodného programu, který je určený dané věkové kategorii. Při nesprávném užívání softwaru se snižuje funkčnost jeho zamýšlených didaktických funkcí.

3) Dle míry poskytování zpětné vazby:

- zpětnovazební
- bez zpětné vazby

Poznámka: Poskytnutí zpětné vazby – většinou formou nejrůznějších cvičení – je velmi důležité pro ověření správného pochopení studované látky.

4) Dle organizovanosti vzdělávání:

- pro školní výuku
- pro samostudium

---

⁴⁷ Shedroff, 2010.

⁴⁸ Dostál, 2009, s. 27.

Poznámka: Výukový software může být využíván jednak ve školní výuce jako doplnění informací poskytnutých pedagogem a/nebo kontrola vědomostí a dovedností studentů, ale také pro samostudium. V případě samostudia přebírá roli pedagoga částečně výukový program, částečně své studium řídí sám student.

K této problematice se vztahuje dělení e-learningu podle P. Šika z článku *Moderní formy elektronického vzdělávání*, které následuje níže.

5) Dle on-line x off-line funkčnosti:

- off-line
- off-line s on-line podporou
- on-line

Poznámka: Ve školní praxi se můžeme setkat s off-line výukovými programy, které jsou nainstalovány na osobním počítači a přístup k nim má jen uživatel daného PC. Některé z těchto programů mohou mít od výrobce tzv. online podporu, která umožňuje například online testování nabytých vědomostí nebo stahování aktualizací.

Druhou variantou jsou výukové programy přístupné po internetu (bez nutnosti instalace). Běžně dostupné jsou také online didaktické hry určené zejména pro žáky nižších stupňů základních škol.⁴⁹

6) Dle počtu uživatelů:

- monouživatelský
- víceuživatelský

Poznámka: Pro školní výuku jsou často využívány tzv. víceuživatelské výukové programy, při kterých se více žáků/studentů snaží kooperací dosáhnout zvládnutí daných úkolů. Tyto programy kromě primární výuky, na kterou jsou zaměřeny, podporují také rozvoj sociálních dovedností a schopností žáků/studentů. Monouživatelské programy jsou většinou určeny pro samostudium.

---

⁴⁹ Více se o on-line didaktických hrách viz Dostál, 2009.
Příklady on-line didaktických her: <<http://www.skodahrou.cz>> nebo <<http://www.simopt.cz>>.

7) Dle tematického rozsahu:

- monotematický
- polytematický

Poznámka: Některé výukové programy jsou úzce zaměřeny pouze na jednu problematiku (například programy pro děti, nebo programy pro jednorázová firemní školení), jiné pokrývají celou škálu nejrůznějších témat (například programy encyklopedického rázu). Pokud jsou výukové programy polytematické měly by se jejich autoři snažit o co možná největší strukturovanost, přehlednost a grafickou jednoduchost. Cílem je, aby tyto programy byly uživatelsky snadno přístupné – pokud je samotná práce s nimi komplikovaná, student se unaví dříve, než najde potřebné informace.

8) Dle možností vnímání:

- vizuální
- audiovizuální

Poznámka: Počítačový výukový program má několik možností, jak může dané informace svým uživatelům předávat. S vývojem nových technologií se tyto možnosti stále rozšiřují.

Akustická forma bývá při učení výhodnější než forma pouze vizuální. Pro trvalé zapamatování informace bývá nejúčinnější zapojit do procesu učení co nejvíce smyslů.⁵⁰

Některé programy umožňují pouze vizuální vnímání probírané látky – sem řadíme texty, obrázky, ale také přehlednou grafickou a designovou úpravu programu. Modernější programy nabízejí audiovizuální vjemy, u nichž je text nebo obrázek doprovázen zvukovou nahrávkou. Může jít o nahrávku přímo daného textu (popisu obrázku), ale také například o nahrávku správné výslovnosti nebo písničky v případě jazykových výukových programů. Nejmodernější technologie umožňují také vnímání učené látky dotykem nebo procvičování nabytých vědomostí spojené s pohybem.

9) Dle jazykových mutací:

- jednojazyčný
- vícejazyčný

---

⁵⁰ Zdroj: Paměť, Wikipedie, 2010.

Poznámka: Výukové programy jsou nejčastěji jednojazyčné. Primárním kódem pro dorozumění je tak většinou mateřský jazyk studenta. Výjimečně obsahují některé programy více jazykových mutací vykládané látky.

Samostatnou oblastí jsou z tohoto hlediska jazykové výukové programy. Můžeme se setkat a) s programy, které využívají pouze cílový, tj. studovaný jazyk, a to i ke zprostředkování nových informací, nebo b) s programy, které nové informace a výklad podávají studentovi v jeho mateřském, případně v jiném srozumitelném jazyce. Druhá varianta je alespoň u programů určených začátečníkům výhodnější, protože student by měl vykládané látce stoprocentně porozumět. Důvodem pro časté užívání první varianty je také snaha autorů výukových programů po oslovení co nejširšího spektra potenciálních uživatelů (bez ohledu na jejich mateřský jazyk).⁵¹

10) Podle verze:

- plná verze
- demo verze (omezená)

Poznámka: Některé výukové programy, respektive jejich části, je možné si před zakoupením zdarma prohlédnout a vyzkoušet.

11) Dle počtu didaktických funkcí:

- s jednou didaktickou funkcí (motivační, expoziční, fixační, verifikační)
- didakticky polyfunkční

Poznámka: Aby bylo možné mluvit o výukovém programu, musí tento plnit alespoň jednu z výše uvedených didaktických funkcí. Většina výukového softwaru je z tohoto hlediska polyfunkční, tj. plní více než jednu didaktickou funkci.

Na druhou stranu na internetu lze najít velké množství online výukových stránek, které plní pouze jednu didaktickou funkci (většinou expoziční, nebo fixační).

12) Dle zaměření na jednotlivé předměty:

- předmětově zaměřený (matematika, fyzika, dějepis, zeměpis, chemie...)
- bez předmětového zaměření.

---

⁵¹ Více o této problematice viz Hrdlička, 2006, s. 49–53.

Poznámka: Výukové programy jsou zpravidla určeny pro studium jednoho konkrétního předmětu. Můžeme se ale setkat také s výukovým softwarem encyklopedického charakteru, který v sobě zahrnuje více než jeden předmět či obor studia.

1.4.3 Dělení podle P. Šika

P. Šiko ze společnosti Unicorn education⁵² v článku *Moderní formy elektronického vzdělávání*⁵³ uvádí za pomoci přehledných obrázků dělení e-learningu podle míry zapojení studenta a lektora.

1) Learner-led e-Learning (Studentem vedený e-learning)

Studentem vedený e-learning je forma samostudia, při které není studujícímu k dispozici lektor. R. Choděra⁵⁴ mluví o autonomním učení. Veškeré materiály jsou přístupné pomocí webového prohlížeče a jsou uloženy na k tomu účelu určených webových stránkách. Studijní materiály sestávají z textů, obrázků, multimediálních prezentací a jiných interaktivních aplikací, které jsou (někdy více někdy méně) přehledně strukturovány, ale neudávají pořadí, v němž by za sebou měly následovat. Student sám rozhoduje o tom, co se potřebuje v danou chvíli naučit.

Tento způsob studia je vhodný pro samostatné a zodpovědné lidi, kteří dokáží efektivně organizovat svůj čas. Většinou tato forma slouží jako doplněk prezenčního studia, nebo jako příprava na zkoušky, přičemž student již ovládá základy dané problematiky a potřebuje si jen určité jevy zopakovat nebo procvičit.

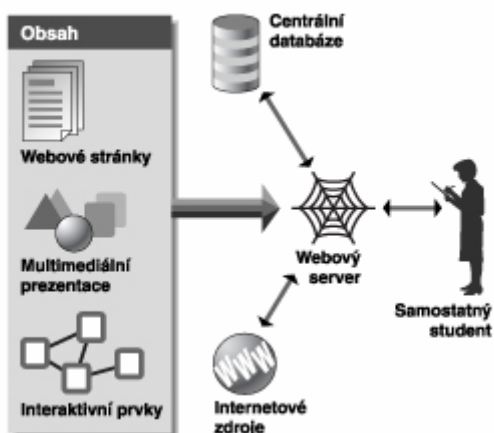
---

⁵² Unicorn education je největší česká společnost poskytující komplexní služby v oblasti informačních systémů a informačních a komunikačních technologií.

⁵³ Šiko, 2005.

⁵⁴ Choděra, 2006, s. 59.

LEARNER-LED E-LEARNING

Obrázek 3: Learner-led e-learning (převzato z textu P. Šika *Moderní formy elektronického vzdělávání*).

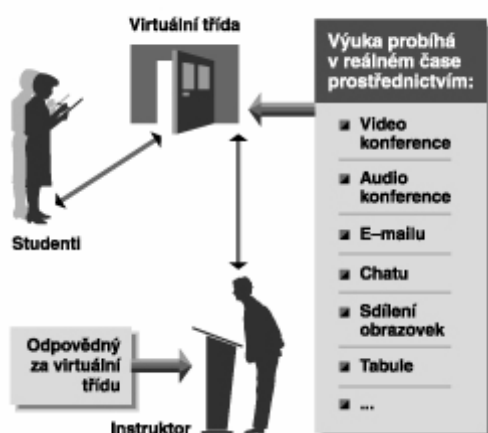
2) Instructor-led e-Learning (Instruktorem vedený e-learning)

E-learning vedený instruktorem je přímá náhrada za prezenční studium (synchronní online výuka) bez nutnosti, aby byli všichni studenti i lektor přítomni v jedné místnosti. Studium se odehrává v tzv. virtuální třídě, kterou vede zkušený pedagog (instruktor) a která je přenášena za pomoci informačních a komunikačních technologií studentům. Od pedagoga nevyžaduje tento způsob výuky žádnou speciální přípravu, materiály, které používá při běžné výuce může jen naskenovat, nebo ukázat studentům na webovou kameru. Studenti mohou mít učebnice, podle kterých se výuka řídí. Z moderních technologií jsou využívány především video- a audiokonference a sdílení obrazovek pro názorné ukázky materiálů. Doplňková komunikace může probíhat asynchronně s využitím emailu, nebo textových zpráv.

Nevýhodou této formy studia může být to, že vyžaduje od všech zúčastněných přítomnost u počítače po celou dobu konkrétně domluvené lekce. Naopak výhodou je, jak už bylo řečeno výše, umožnění klasického studia i lidem, kteří by prezenční docházku do místa výuky nemohli absolvovat.

INSTRUCTOR-LED E-LEARNING

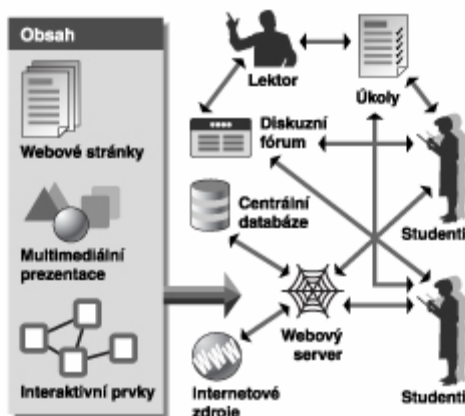
Obrázek 4: Instruktor-led e-learning (převzato z textu P. Šika *Moderní formy elektronického vzdělávání*).

3) Facilitated e-learning (e-learning s lektorem)

Facilitated e-learning je v podstatě studentem vedené samostudium (zde typ 1) s možností využití asistence lektora. Lektor sám výuku neorganizuje ani nezprostředkovává studovanou problematiku. Je ale studentům k dispozici a ti se na něj mohou v případě potřeby obrátit. Kromě toho může lektor zadávat studentům dílčí úkoly, může moderovat diskuse na vzdělávacím portálu a zadávat další podněty k úvahám.

Tato forma vzdělávání v sobě kombinuje výhody obou výše uvedených způsobů studia, tedy Learner-led a Instructor-led e-learningu. Studující má možnost sám rozhodovat o čase a tempu studia, přitom ale může využít lektora ke konzultacím za pomoci emailu, chatu nebo diskusního fóra a komunikovat s ostatními studenty.

FACILITATED E-LEARNING

Obrázek 5: Facilitated e-learning (převzato z textu P. Šika *Moderní formy elektronického vzdělávání*).

Kromě těchto základních a pro tuto práci podstatných kategorií e-learningu uvádí Šiko ve svém článku ještě následující tři možné formy studia: Embedded e-Learning (Integrovaný e-learning), E-Mentoring, M-Learning. Pro úplnost je ve stručnosti také charakterizují. Embedded e-Learning neboli Integrovaný e-learning představuje zdroj poučení, který je součástí výukových, ale i jiných počítačových aplikací. Jedná se v podstatě o „návod k použití“, který je z počítačového prostředí znám jako „nápověda“. V tomto souboru může uživatel najít odpovědi na potřebné otázky a řešení konkrétních potíží. E-Mentoring je spolupráce studenta a mentora na bázi dlouhodobého vyrovnaného vztahu. Mentor by měl poskytovat zasvěcenější a praktičtější pohled na danou problematiku. Ve firmách je využíván například při přenosu know-how ve vyšších organizačních sférách. M-Learning (neboli Mobile Learning) je v současnosti nejnovější formou studia a spočívá ve vývoji výukových aplikací pro mobilní telefony a kapesní počítače. Student má s využitím těchto technologií možnost věnovat se studiu kdekoliv a kdykoliv bez omezení. M-Learning může dále využívat výše uvedené formy studia – samostudium, studium s instruktorem, studium s lektorem.

1.5 Shrnutí

Moderní technologie zaznamenaly v posledních dvou desetiletích veliký vývojový skok a rozšířily tak mimo jiné také možnosti vzdělávání, které je nyní přístupné širšímu okruhu studentů. E-learningové principy totiž umožňují studium i lidem dříve znevýhodněným například fyzickými handicapami nebo finanční nedostupností vzdělání.

Základní dvě možnosti studia za pomoci počítače jsou off-line a online výuka. Při off-line studiu je veškerý výukový materiál distribuován na paměťových nosičích (CD, DVD aj.) a student bez pomoci pedagoga plní výukovým programem naplánované cíle. Online výuka může být využívána pro zájmové sebezvzdělávání nebo pro distanční studium. Při zájmovém sebezvzdělávání student sám organizuje svůj čas i průběh a obsah studia (tzv. Learner-led e-learning), výukové materiály hledá na internetu, nebo využívá k tomuto způsobu studia určených specializovaných výukových serverů. Distanční forma studia za pomoci internetu a moderních technologií nahrazuje klasický model studia, na němž se podílí na jedné straně student a na straně druhé pedagog (Instructor-led e-learning). Tento způsob studia bývá využíván a nabízen školskými zařízeními a také soukromými firmami a státními podniky jako prostředek dalšího vzdělávání zaměstnanců. Distanční online studium může probíhat synchronní, nebo asynchronní formou. Synchronní forma online studia je přímá náhrada za klasický model studia (učitel–žák), přičemž ale nevyžaduje přítomnost obou zúčastněných na

stejném místě – komunikace mezi nimi probíhá v tzv. virtuální třídě za pomoci počítače a moderních komunikačních technologií (např. videokonference nebo audiokonference). Asynchronní forma online studia nabízí studentům možnost samostatně organizovat čas věnovaný výuce a přitom mít oporu v lektorovi, který zodpovídá případné dotazy, zadává úkoly atd. Komunikace mezi studentem a lektorem neprobíhá v reálném čase, ale s určitou prodlevou způsobenou zvolenými komunikačními kanály – email, diskusní fórum, chat apod.

2. Čeština jako cizí jazyk na síti

Na internetu je možné najít poměrně velké množství vzdělávacích serverů, které se zabývají výukou cizích jazyků. Kompletní seznam odkazů, které jsem našla je v abecedním pořadí uveden v příloze 4 této práce. Většina v seznamu uvedených stránek je určena především pro naučení se základních komunikačních frází a pro procvičování vybraných gramatických jevů, nabízí tedy různé druhy testů a jazykových her. Tyto servery nejsou specializovány na výuku češtiny pro cizince, která je na nich zastoupena minimálně.

Na internetu jsou ke stažení i dvě obsáhlé gramatiky českého jazyka v pdf formátu určené anglicky mluvícím cizincům – gramatika Laury Jandy⁵⁵ a gramatika Karla Tahala.⁵⁶

2.1. Metodika práce

Na českém internetu existuje několik specializovaných portálů, které se věnují pouze výuce češtiny pro cizince. Každý z těchto serverů nyní blíže popíši a uvedu jeho specifika oproti ostatním online vzdělávacím projektům.

Budu zde analyzovat pouze materiály a výukové programy zaměřené na češtinu pro cizince, které jsou dostupné online přímo na internetu (podle J. Dostála kategorie 5). Z tohoto kritéria vyplývají také další vlastnosti těchto materiálů. Většina jich je určena pro dospělé uživatele (kategorie 2) a pro jejich samostudium (kategorie 4). Internet nabízí poměrně široké možnosti pro interaktivitu (kategorie 1) a poskytování zpětné vazby (kategorie 3), předpokládám proto, že specializované výukové servery budou tyto dvě kategorie náležitě využívat. Stejně tak velké možnosti má internet pro zapojení různého smyslového vnímání (kategorie 8), které usnadňuje zapamatování učené látky. Za velmi důležité považuji především užívání kvalitních zvukových nahrávek, které pomohou především začínajícím studentům se správnou výslovností a intonací.

Rovněž předpokládám, že serverů specializovaných na výuku češtiny pro cizince bude velmi málo (řekněme 5–10). Tyto servery by ale měly být tematicky rozsáhlé (kategorie 7) a měly by plnit všechny výše uvedené didaktické funkce (kategorie 11).

Online materiály pro studium češtiny jsem na hledala v systému internetového vyhledávání www.google.com. Jako zprostředkující jazyk jsem zvolila angličtinu a tato klíčová slova:

---

⁵⁵ <<http://www.seelrc.org:8080/grammar/mainframe.jsp?nLanguageID=2>>

⁵⁶ <<http://www.factumcz.cz/K.Tahal-Grammar.pdf>>

„Czech language“, „Czech language online“, „study Czech language“, „learn Czech language“, „czech language lessons online“.

Takto nalezené internetové stránky lze rozdělit do dvou kategorií podle jejich primárního zaměření: **Servery specializované na výuku češtiny pro cizince** (viz následující rozbor) a **Servery pro výuku jazyků obecně** (viz seznam v příloze 4). Důležitým kritériem pro mě bylo ono slůvko „výuka“, protože kromě výukových stránek se studijními materiály je na internetu možné najít velké množství online slovníků, které jsem do zkoumaného materiálu nezařadila.

Evidenční listy

Obsah a funkce stránek zaměřených pouze na češtinu pro cizince, které jsem takto našla, jsem zpracovala formou evidenčních listů. Každý evidenční list obsahuje tyto základní informace:

Název domény – internetová adresa, pod kterou je možné server najít

Zprostředkující jazyk – v jakém jazyce dostává student pokyny a informace

Dostupné zdarma – některé servery jsou dostupné zcela zdarma, jiné jen v omezené verzi

Po těchto údajích následuje přehledná tabulka, do které jsou zaneseny podrobnosti o obsahu, zaměření a funkcích serveru:

cílová skupina uživatelů:	Dospělí vs. děti	obsah učiva:	
samostudium	Ano-ne	slovní zásoba	Ano-ne
pevně daná posloupnost studia	Ano-ne	výklad gramatiky	Ano-ne
zpětná vazba (testování)	Ano-ne	testování gramatiky	Ano-ne
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ano-ne
texty	Ano-ne	čtení	Ano-ne
obrázky	Ano-ne	psaní	Ano-ne
zvuky	Ano-ne	mluvení	Ano-ne

Hlavní část evidenčního listu zaujímá podrobný **popis** výukové části daného serveru, který je následován vyzdvižením **výhod**, jež mohou studenti při práci se serverem očekávat, a **nevýhod**, na něž by si měli dát pozor.

V popisné části jsem se soustředila na užitou výukovou metodu, zaměření na základní řečové dovednosti a jejich procvičování, výklad gramatiky a poskytovanou zpětnou vazbu správného pochopení gramatických jevů a vztah stránek ke Společnému evropskému referenčnímu rámci pro jazyky.

2.2 Analýza jednotlivých online vzdělávacích programů a serverů

Servery je možné rozdělit na dvě skupiny – soukromé a napojené na vzdělávací organizace.

2.2.1 Stránky napojené na vzdělávací organizace

www.ujop.cuni.cz

Adresa: http://ujop.cuni.cz/ldv/cj_a1_cs.php

Zprostředkující jazyk: angličtina

Dostupné zdarma: Ne, jen demo verze.

cílová skupina uživatelů:	Dospělí	obsah učiva:	
samostudium	Částečně	slovní zásoba	Ano
pevně daná posloupnost studia	Ano	výklad gramatiky	Ano
zpětná vazba (testování)	Ano	testování gramatiky	Ano
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ano
texty	Ano	čtení	Ano
obrázky	Ano	psaní	Ano
zvuky	Ano	mluvení	Ano

Popis: Kurz byl vytvořen a je organizován Ústavem jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze (dále jen ÚJOP) a je to v současné době pro cizince jediná na českém internetu dostupná možnost komplexního distančního e-learningového studia češtiny za pomoci tutora. Elektronický kurz umožňuje dosažení jazykových znalostí úrovně A1, jedná se o 15 lekcí rozdělených do pěti samostatných modulů – student si může zakoupit jednotlivé moduly podle dosažené znalosti jazyka, není tedy nutné, aby začínal od 1. lekce. Ke každému modulu je možné dokoupit si tzv. Prezenční soustředění, které zajistí také procvičení nastudované látky v ústním projevu.

„Studijní materiály jsou v elektronické podobě implementovány v tzv. LMS (Learning management system⁵⁷). Toto výukové prostředí zabezpečuje administraci kurzů, zprostředkovává asynchronní komunikaci s tutorem a zaznamenává studentovu práci. Je přístupné přes webový prohlížeč (Internet Explorer 6 a vyšší) po zadání přihlašovacích údajů, které studující obdrží na začátku semestru.“⁵⁸

Po absolvování celého kurzu se může student přihlásit k certifikované zkoušce úrovně A1, kterou pořádá mimo jiné také ÚJOP.

⁵⁷ LMS jsou aplikace, které v sobě integrují zpravidla nejrůznější on-line nástroje pro komunikaci a řízení studia a zároveň zpřístupňují studentům učební materiály či výukový obsah on-line nebo i off-line.

⁵⁸ <http://ujop.cuni.cz/ldv/forma_studia_cs.php>

- a) Metoda výuky – Kurz je založen na komunikační metodě výuky – výuka nové slovní zásoby je zasazena do kontextu a je pro ni využíváno obrazových, zvukových i psaných podkladů. V kurzu jsou procvičovány všechny čtyři základní řečové dovednosti. Probíraná témata jsou vybrána s ohledem na studenta a jeho praktické potřeby komunikace v běžném životě. Praktičnost je podpořena také kapitolou Sociokulturní aspekty života v ČR, která je součástí každé lekce.
- b) Forma studia – Pro cizince je tento kurz jedinou možností tzv. Facilitated e-learningu, neboli e-learningu s lektorem (podle Šika, viz zde kap. 1.4). Po celou dobu studia je studujícímu k dispozici tutor, který mu pomáhá se studiem – odpovídá na jeho otázky, kontroluje jeho práci a opravuje písemné práce. Tutor odpovídá na dotazy studentů asynchronně, tzn. do 48 hodin.
- c) Řečové dovednosti – Každá jednotlivá lekce tohoto kurzu procvičuje tři základní řečové dovednosti – čtení a poslech s porozuměním a psaní. Navíc je možné ke každému modulu (jeden modul se skládá ze tří lekcí) dokoupit tzv. Prezenční soustředění, které je dvoudenní a zahrnuje celkem 16 hodin ústní komunikace a procvičování nastudované látky. K procvičení komunikační složky jazyka slouží ale také online diskusní fórum a zprávy, které mohou studenti zasílat jak tutorovi, tak i ostatním studentům.
- d) Gramatika – Výkladu gramatiky je v každé lekci věnován dostatečný prostor. Gramatické jevy jsou prezentovány uceleně, odborně a za pomoci přehledných tabulek doplněných barevným rozlišováním gramatických rodů. Gramatika je následně procvičována formou kreativních interaktivních cvičení, která ihned poskytují studentovi zpětnou vazbu. Pro postup do další lekce musí student úspěšně absolvovat alespoň 60 % z hodnocených cvičení.
- e) SERR – V současné době je kurz rozpracován pro základní úroveň A1, která je pro cizince z mimoevropských zemí potřebná pro získání trvalého pobytu na území České republiky.

Výhody:

Kurz je možné absolvovat z kteréhokoliv místa na světě – studentovi stačí pouze připojení k internetu. Moderní forma a metoda výuky, přehledná grafika i uspořádání lekcí a kapitol v programu LMS. Možnost využití konzultací s tutorem.

Nevýhody: /

Adresa: <http://old.lf3.cuni.cz/cestina>

Zprostředkující jazyk: angličtina

Dostupné zdarma: ano

cílová skupina uživatelů:	Studenti medicíny	obsah učiva:	
samostudium	Ano	slovní zásoba	Ano
pevně daná posloupnost studia	Ne	výklad gramatiky	Ano
zpětná vazba (testování)	Ano	testování gramatiky	Ano
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ano
texty	Ne	čtení	Ano
obrázky	Ne	psaní	Ne
zvuky	Ano	mluvení	Ne

Popis: Stránky jsou součástí internetové prezentace 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a jejich tematické zaměření je přizpůsobeno potřebám zahraničních studentů medicíny na této fakultě. Kurz obsahuje texty a dialogy z lékařského a nemocničního prostředí (s možností poslechu), slovní zásobu z oboru medicíny i běžného života, výklad gramatiky a gramatická a lexikální cvičení.

Jedná se o typ e-learningového jazykového kurzu, který je určen jedné konkrétní profesní oblasti, a to budoucím lékařům. Jim je také uzpůsobena slovní zásoba kurzu a dialogické texty. Hlavním tematickým okruhem je „Čeština v klinické praxi“, která obsahuje podkapitoly „Člověk a nemoc“, „Potřeby nemocných“ a „Anamnézy“.

Pro zahraniční studenty medicíny je tento specializovaný výukový program jistě velice přínosný, protože v běžných učebnicích se s podobnou tematikou nesetkají.

- a) Metoda výuky – Server využívá formu komunikační metody výuky. Studenti se učí cizí jazyk především na základě dialogických textů (s možností poslechu), které jsou doplněny překladem do angličtiny. Tyto dialogy obsahují aktuální a prakticky využitelné fráze. Slovní zásoba je převážně z lékařského prostředí. Texty jsou doplněny rozsáhlým gramatickým výkladem, který je ale bohužel především popisem jazykového systému, bez ohledu na jeho komunikační význam.
- b) Forma studia – Student sám určuje co se potřebuje a chce naučit, organizuje sám také svůj čas. Jedná se tedy o formu výuky Learner-led e-learningu, předpokládám ale, že

v rámci studia na 3. LF UK probíhají také prezenční kurzy českého jazyka, při nichž může být tento program využíván.

- c) Řečové dovednosti – Ze základních řečových dovedností si studenti v tomto e-learningovém programu procvičují především čtení a poslech. U textů a nahrávek je vždy také překlad do angličtiny, porozumění není nijak ověřováno. Produktivní řečové dovednosti mluvení a psaní nejsou procvičovány vůbec, studenti mají ale k dispozici velké množství praktických dialogů a frází z nemocničního a lékařského prostředí, které mohou podle nahrávky opakovat a tím si ústní projev nacvičovat.
- d) Gramatika – Výklad gramatiky je poměrně obsáhlý, je doplněn přehlednými tabulkami a vzory. Jednotlivé gramatické kategorie ale bohužel nejsou popsány z hlediska jejich významu a funkčního užití v komunikaci – studenti se tak naučí správně utvořit např. genitiv singuláru od substantiv, ale již se nedozvědí, jak, proč a kdy se genitiv používá. Pro mluvčí neflektivních jazyků jsou ale tyto informace nezbytně nutné. Ke každému gramatickému jevu je k dispozici jedno nebo dvě cvičení.
- e) SERR – Stránky svůj vztah k SERR nijak neprezentují, probíraná látka není označena obtížností podle referenčních úrovní. Presentovaný materiál je vzhledem ke svému odbornému profesnímu zaměření určen studentům začátečníkům, mírně pokročilým i pokročilým.

Výhody:

Server tematicky profesně zaměřený na mediky a lékaře.

Nevýhody:

Gramatickému výkladu chybí komunikační hledisko.

Adresa: <http://www.slavic-net.org/>

Zprostředkující jazyk: Polština, čeština, slovenština, slovinština, bulharština

Dostupné zdarma: Ano

cílová skupina uživatelů:	Dospělí	obsah učiva:	
samostudium	Ano	slovní zásoba	Ano
pevně daná posloupnost studia	Ne	výklad gramatiky	Ano
zpětná vazba (testování)	Ne	testování gramatiky	Ne
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ano
texty	Ano	čtení	Ano
obrázky	Ano	psaní	Ne
zvuky	Ano	mluvení	Ne

Popis: Projekt vznikl v rámci programu Socrates Lingua 1 – Slavic Network – *Jazyková a kulturní integrace* a spolupracovalo na něm 6 univerzit (Katovice, Olomouc, Bratislava, Lublaň, Sofia a Halle). Jako hlavní cíle si projekt vytyčil „*podnítit zájemce ze slovanských i neslovanských zemí k poznávání slovanských jazyků (polského, českého, slovenského, slovinského a bulharského) a poukázat na podobnosti a rozdíly v jazycích a kulturách daných zemí*“.⁵⁹

Základem stránek jsou dialogické a beletristické texty uspořádané do tematických kapitol, z nichž se studenti učí slovíčka a užitečné fráze. Všechny texty jsou doprovázeny nahrávkami, takže student si může text poslechnout se správnou výslovností a intonací. Veškeré texty jsou paralelní.

- a) Metoda výuky – Stránky obsahují paralelní (převážně dialogické) texty se zvukovými nahrávkami bez procvičování porozumění. Jedná se tedy v podstatě o představení jednotlivých jazyků, ne o výukový server v pravém slova smyslu.
- b) Forma studia – Jedná se o tzv. Learner-led e-learning (podle P. Šika, viz zde kap. 1.4), kdy student sám rozhoduje, co, kdy a jak dlouho bude studovat.
- c) Řečové dovednosti – Na serveru mohou studenti procvičovat poslech a čtení s porozuměním. Není zde poskytována zpětná vazba formou cvičení, ale studenti ovládající jiný slovanský jazyk mohou přepínat mezi paralelními texty a snadno si tak správnost porozumění ověřit.

⁵⁹ <<http://www.slavic-net.org/main.php>>

- d) Gramatika – Každý jazyk je v úvodu krátce představen (geografické zařazení, politické uspořádání, státní symboly) a je zde také k dispozici stručný přehled gramatiky (také v anglickém jazyce). Gramatika není cíleně procvičována.
- e) SERR – Texty nejsou označeny úrovněmi podle SERR, pokrývají ale celou škálu úrovní od A1 až do C2.

Výhody:

Možnost přepínání mezi paralelními texty.

Pro pokročilejší studenty ukázky uměleckých literárních textů a velmi kvalitní přednes v nahrávkách.

Nevýhody: /

Adresa: <http://www.czech-language.cz>

Zprostředkující jazyk: Angličtina

Dostupné zdarma: Ano

cílová skupina uživatelů:	Dospělí	obsah učiva:	
samostudium	Ano	slovní zásoba	Ne
pevně daná posloupnost studia	Ne	výklad gramatiky	Ano
zpětná vazba (testování)	Ne	testování gramatiky	Ne
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ne
texty	Ne	čtení	Ne
obrázky	Ne	psaní	Ne
zvuky	Ne	mluvení	Ne

Popis: Stránky vznikly v roce 2000 a na jejich tvorbě spolupracovalo několik českých univerzitních pracovišť. Obsah tohoto serveru je určen převážně lingvisticky vzdělaným studentům, kteří se chtějí dozvědět více o jazykovém systému češtiny. Výkladový text je psaný pouze v angličtině (s českými příklady), velice odborně a je doplněn seznamem odborné literatury. Zájemci zde mohou najít informace o historii českého jazyka, o jeho fonetickém systému a abecedě, o tvoření slov, morfologii a syntaxi, ale také o obecné češtině nebo třeba českých spisovatelích.

- Metoda výuky – Jedná se pouze o jednostranný výklad, odborný text bez kontaktu mezi studentem a autorem a tedy bez možnosti jakékoliv zpětné vazby.
- Forma výuky – Learner-led e-learning (podle P. Šika, viz zde kap. 1.4).
- Řečové dovednosti nejsou na tomto serveru procvičovány.
- Gramatika – Stránky obsahují podrobný gramatický výklad s množstvím příkladů. Témata výkladu jsou: výslovnost, morfologie, syntax, Český národní korpus a mluvená čeština (hovorová, obecná). Každé jednotlivé téma je doplněno rozsáhlým seznamem odborné literatury k dalšímu studiu. Gramatika není na tomto serveru nijak procvičována.
- SERR – Referenční úrovně nejsou uváděny. Velmi odborný popis jazyka je ale určen pokročilým až velmi pokročilým studentům.

Výhody: /

Nevýhody: /

2.2.2 Soukromé projekty češtiny pro cizince na internetu

www.locallingo.com

Adresa: <http://www.locallingo.com/>

Zprostředkující jazyk: Angličtina

Dostupné zdarma: Ano

cílová skupina uživatelů:	Dospělí	obsah učiva:	
samostudium	Ano	slovní zásoba	Ano
pevně daná posloupnost studia	Ne	výklad gramatiky	Ano
zpětná vazba (testování)	Ano	testování gramatiky	Ne
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ano
texty	Ano	čtení	Ne
obrázky	Ne	psaní	Ne
zvuky	Ano	mluvení	Ne

Popis: Server Local Lingo vznikl jako soukromý projekt již v roce 1998. V roce 2003 se potom přeformoval v server myczechrepublic.com a Local Lingo zůstal zdrojem studijních materiálů češtiny pro cizince. Cizinci zde mohou kromě samostudia najít také soukromého lektora, nebo překladatele.

Na stránkách se zájemci mohou naučit především základní české fráze rozdělené do 28 kategorií, jako například čísla, barvy, setkání, u lékaře atd. Každá fráze je doprovázena zvukovou nahrávkou. Testování potom ověřuje pouze zapamatování těchto frází v psané a zvukové podobě. Na stránkách je k dispozici také stručný přehled české gramatiky.

- Metoda výuky – Výuková metoda tohoto serveru je založena na naučení se jednotlivých konverzačních frází. Velmi stručný nástin gramatiky a její nulové procvičování neumožňuje studentům užívat jazyka aktivním způsobem.
- Forma studia – Jedná se o studentem vedený e-learning (podle P. Šika, viz zde kap. 1.4).
- Řečové dovednosti – Ze základních řečových dovedností je na tomto serveru procvičována jen výslovnost, nelze ale mluvit o dovednosti mluvení jako o aktivním a kreativním užívání jazyka při ústním projevu. Částečně je možný také nácvik poslechu s porozuměním – na serveru jsou k dispozici dvě cvičení, u nichž je úkolem studenta přeložit slyšenou českou větu do angličtiny.

- d) Gramatika – Gramatický výklad je velmi stručný a neúplný. Například pádové koncovky jsou prezentovány jen u substantiva hrad jako zástupného za všechny ostatní vzory skloňování podstatných jmen. Autoři se ale snaží o vysvětlení významu některých gramatických kategorií, což považuji za důležité především pro mluvčí neflektivních jazyků. Gramatika není nijak procvičována.
- e) SERR – Referenční úrovně podle SERR nejsou zohledněny, stránky jsou ale určeny studentům začátečníkům.

Výhody: Stránky jsou napojeny na sociální server www.myczechrepublic.com, kde mohou studenti komunikovat s ostatními uživateli a cizinci žijícími v České republice.

Nevýhody: Student je veden pouze pouze k memorování frází, sám není aktivním uživatelem jazyka, který studuje. Gramatický výklad je velmi stručný a neúplný (například výklad pádů je ukázán pouze na substantivu „hrad“).

Adresa: <http://www.myczechonline.com/>

Zprostředkující jazyk: angličtina

Dostupné zdarma: Ne. Zdarma je dostupná ukázková 1. lekce, za každou další lekci je stanoven poplatek 3,14 USD.

cílová skupina uživatelů:	Dospělí	obsah učiva:	
samostudium	Ano	slovní zásoba	Ano
pevně daná posloupnost studia	Částečně	výklad gramatiky	Ano
zpětná vazba (testování)	Ano	testování gramatiky	Ne
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ano
texty	Ano	čtení	Ne
obrázky	Ne	psaní	Ano
zvuky	Ano	mluvení	Ne

Popis: Jde o soukromý projekt, jehož autorem je podle informací na stránkách Ondřej Brach. Na stránkách je aktuálně k dispozici sedm lekcí. První je zdarma, ostatní za poplatek. Každá lekce obsahuje 50 nových slovíček, přičemž každé slovíčko je užito v pěti různých kontextových frázích doprovázených doslovným překladem do angličtiny a zvukovou nahrávkou. Dále každá lekce obsahuje kontrolní cvičení na slovní zásobu, výklad gramatiky, diktát, konverzační fráze a závěrečný kvíz.

- a) Metoda výuky – Nová slovní zásoba je učena zapojením slovíčka do kontextových frází, jejichž znalost je následně také testována. Zcela absentují obsáhlejší texty. Hodně je využíváno překladu, a to i doslovného, který dle mého názoru a zkušeností může být pro studenty matoucí. Oddíl nazvaný konverzace obsahuje nahrávky základních konverzačních frází tříděných podle témat, například orientace ve městě, jídlo, škola atd. Fráze nejsou nijak procvičovány.
- b) Forma výuky – Cizinec se učí formou Learner-led e-learningu, tj. sám organizuje svůj čas i obsah studia.
- c) Řečové dovednosti – Stránky nabízejí možnost poslechu nahraných frází (nahrávky nejsou ale příliš kvalitní), které jsou doprovázeny překladem do angličtiny. Porozumění není testováno. Při ověřování znalosti slovní zásoby student vepisuje požadovaná slovíčka do počítače, nejedná se ale o dovednost psaní ve smyslu kreativního užívání jazyka.

d) Gramatika – Výklad gramatiky je, alespoň v první demo lekci, velmi strohý, nedůsledný a neúplný. Jako příklad zde uvádím představení českého skloňování:
„There are 7 declensions used for nouns, adjectives, pronouns and numerals. That’s why you can find one word with various endings in the dictionary, e.g.:

Praha (Prague), ***Jsem z Prahy*** (I am from Prague), or ***Jsem v Praze*** (I am in Prague).“⁶⁰

Domnívám se, že pro mluvčí neflektivních jazyků je tato informace naprosto nedostačující. Gramatika není nijak testována.

e) SERR – Na serveru je v současnosti přístupných sedm lekcí češtiny pro cizince začátečníky. Úrovně nejsou označeny podle SERR.

Výhody: /

Nevýhody:

Doslovné překlady frází – dle mé zkušenosti je možné studentům při osobním kontaktu pro pobavení některé fráze doslovně přeložit, ale zde to považuji spíše za matoucí. Př.: „Smím si sednout?“ „Can I have a seat? (Can-I myself sit?)“

---

⁶⁰ <<http://www.myczechonline.com/index.php?page=gramatics&lesson=1>>

Adresa: <http://www.videocestina.cz>

Zprostředkující jazyk: Angličtina, maďarština, čeština

Dostupné zdarma: Ne (poplatek 15 USD / 6 měsíců)

cílová skupina uživatelů:	Dospělí	obsah učiva:	
samostudium	Ano*	slovní zásoba	Ano
pevně daná posloupnost studia	Ne	výklad gramatiky	Ne
zpětná vazba (testování)	Částečně	testování gramatiky	Ano
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ne
texty	Ano	čtení	Ne
obrázky	Ne	psaní	Ne
zvuky	Ano	mluvení	Ne

* Pro předplatitele možnost komunikace s lektorem po emailu nebo Skypu

Popis: Jedná se o soukromý projekt, autoři se prezentují jako bezejmenní „virtuální učitelé češtiny“. Přestože stránky nesou název videočeština, žádné videozáznamy neobsahují.

Zájemce o studium českého jazyka zde najde 14 tematických lekcí, které obsahují soupis slovíček a frází a gramatické drilly (se zvukovým záznamem), drilly slovní zásoby (slovíčka s českým vysvětlením nebo příkladovou větou) a mini-slovník obsahující přes 5000 slov přeložených do angličtiny a maďarštiny.

- Metoda výuky – Server je založen na drillových cvičeních a využívá jistou formu audioorální metody výuky, přičemž nevyklučuje překlad z/do zprostředkujícího jazyka. Student se nejprve naučí jednotlivá slovíčka nebo věty-fráze (doplněné anglickým nebo maďarským překladem a zvukovou nahrávkou v češtině) a posléze je procvičuje překladem ze zprostředkujícího jazyka.
- Forma výuky – Jedná se tzv. Studentem vedený e-learning (viz zde kap. 1.4), kdy student sám určuje obsah a čas a dobu svého studia.
- Řečové dovednosti – Z řečových dovedností je na tomto serveru procvičováno především mluvení, resp. opakování naučených frází bez možnosti zpětné vazby. Student sám hodnotí svůj výkon podle psaného záznamu správné odpovědi jako správný nebo špatný, což je dle mého názoru poněkud problematické řešení. Je zde možnost poslechu a čtení jednotlivých frází, přičemž se ale nedá hovořit o procvičování dovednosti čtení nebo poslech s porozuměním.

- d) Gramatika – Výklad gramatiky zcela chybí. Na stránkách může student najít jednu tabulku se slovesy a slovesnými podstatnými jmény, z nichž má podle daného vzoru tvořit jednoduché věty typu „Lyžař lyžuje“. Stránky tedy slouží k procvičení gramatiky, kterou již student zná z jiných zdrojů, a to formou drillových cvičení (např. 2. lekce procvičuje akuzativ, lokál a přivlastňovací zájmena).
- e) SERR – Referenční úrovně Společného evropského referenčního rámce nejsou na těchto stránkách vůbec zohledněny, materiál je ale převážně určen začátečníkům.

Výhody: /

Nevýhody:

Texty a cvičení obsahují výrazy obecné češtiny, aniž by na ně bylo autory upozorněno. Stránky jsou dle mého názoru nepřehledné, postrádají kvalitní grafickou úpravu.

Zajímavým projektem jsou také stránky www.czechkid.cz, které jsou primárně určeny pro multikulturní výchovu žáků základních škol. Obsahují ale velké množství paralelních textů na aktuální témata v českém a anglickém jazyce, které je možné využít také při výuce češtiny pro cizince, především pokud jsou našimi studenty děti nebo dospívající mládež.

Za zmínku stojí ještě také stránky <http://www.pteryx.net/sklonovani.html>, které automaticky skloňují česká adjektiva a substantiva.

Ze zahraničních portálů nabízí zajímavou formu studia především server livermocha.com (program pro samostudium začátečníků) a czechprimer.com (obrázkový slovník se zvukovými nahrávkami a časováním sloves).

2.3 Shrnutí

Výše uvedená analýza online kurzů a online programů určených cizincům ke studiu češtiny ukázala, že v současné době existuje v současnosti pouze jediný e-learningový kurz, který umožňuje soustavnou a komplexní přípravu ke složení certifikované zkoušky na úrovni A1. Tento kurz nabízí Ústav pro jazykovou přípravu Univerzity Karlovy v Praze. Tento kurz se také jako jediný prezentuje označením referenční úrovně podle SERR, a je tak jednoznačně charakterizován jeho obsah. Navíc kurz patří k typu Facilitated e-learningu, který umožňuje komunikaci tutorem.

3. lékařská fakulta UK v Praze potom jako jediná nabízí program pro studium češtiny určený studentům medicíny, je v něm tedy zohledněno profesní zaměření jeho uživatelů. Obsáhlý textový materiál určený pro výuku je k nalezení na serveru slavic-net.org.

Ostatní materiály dostupné online na internetu jsou většinou určeny především pro studenty začátečníky a umožňují jim naučit se základní fráze užitečné pro běžnou každodenní komunikaci. Kvůli absentujícímu výkladu gramatiky se ale zájemci o český jazyk na těchto serverech nenaučí užívat jazyka aktivně a kreativně k naplnění libovolných komunikačních záměrů.

Ani jeden online dostupný zdroj studia českého jazyka nevyužívá k výuce všech multimediálních prostředků, které moderní technologie nabízí (zvuky, obrázky, videa, animace, hry...). Většina serverů je omezena pouze na text a zvuk, servery ÚJOPu a slavic-net.org využívají aktivně ještě obrazového materiálu pro prezentování nové slovní zásoby.

3. Koncepce a rozpracování Czech-online.cz

3.1 Obecné informace

Czech-online.cz je vzdělávací internetový server určený všem zájemcům o studium českého jazyka. Zatímco pro velké světové jazyky, jako je angličtina, španělština, italština nebo ruština, je možnost studia zdarma na internetu běžnou a bohatě využívanou záležitostí, studentům malých jazyků se takové možnosti většinou nenabízejí.

Projekt je ve své první fázi zaměřen na studenty-cizince, kteří studují češtinu jako svůj druhý (několikátý) jazyk. Pro tyto studenty slouží server již nyní jako interaktivní učebnice a cvičebnice. V úvodních lekcích úrovně A1 mohou najít základní informace o české gramatice, nabyté vědomosti si mohou následně procvičit v několika typech cvičení a rozšíření či zopakování slovní zásoby zajišťují psané a mluvené texty, které jsou doplněny otázkami prověřujícími správné porozumění. Více o jednotlivých fázích projektu a konkrétní dostupné materiály viz kapitola 3.5 a přílohy 1 a 2.

3.2 Co bylo podnětem pro vznik projektu

Za vznikem internetových stránek zaměřených na český jazyk, jeho studium a výuku stojí hned několik podnětů a faktorů. Na počátku to byla jednoznačně vlastní zkušenost se studiem cizích jazyků, tedy pozice studenta. Ta se poté spojila se zkušeností s výukou češtiny pro cizince z pozice lektora. Zaujmout studenta je první krok k úspěchu. V tomto ohledu jsou důležité dvě věci – osobnost lektora a náplň hodiny.

- a) osobnost lektora – kromě dobrých odborných znalostí v oboru, který vyučuje, by lektor měl mít také velkou dávku empatie. Ke studentům by měl být vstřícný, otevřený a upřímný. Veselá povaha s uměleckými vlohami je ideální kombinace pro pedagoga.
- b) náplň hodiny – je velice důležitá. I silná osobnost může začít studenty po několika hodinách nudit, pokud jim bude pouze bez konceptu vyprávět o životě v České republice. Náplň hodiny by měla být co možná nejpestřejší co do různosti aktivit. Každá lekce by měla obsahovat procvičení všech základních jazykových dovedností, tedy mluvení, psaní, čtení a poslech s porozuměním.

Základní pravidlo pro lektory by mělo znít: S jednou učebnicí nevystačíte. Lektor by měl náplň hodiny dobře promyslet a koncipovat tak, aby mezi jednotlivými aktivitami byla logická návaznost. Osvědčilo se mi používat v hodinách vždy stejnou posloupnost aktivit: fonetická cvičení – kontrola domácích úkolů a zopakování gramatiky – čtení zajímavého textu – diskuse – nová gramatika a její procvičení –

nová slovíčka k naučení na příští hodinu – závěrečná zábavná aktivita. Studenti tak mají pevně daný systém a řád, který jim pomáhá soustředit se plně na danou činnost.

Z výše uvedeného již vyplývá, že s jedním výukovým materiálem nelze v hodinách vystačit. Ideální je lektorova vlastní příprava a vytváření pracovních listů pro doplnění používané učebnice.

Dalšími dvěma podněty pro vznik projektu czech-online.cz byly názory lektorů češtiny pro cizince a internetové diskuse cizinců žijících v České republice:

3.2.1 Jak využívají internet lektori češtiny pro cizince

V rámci příprav na psaní této práce jsem se pokusila dotazníkovou metodou zjistit, jestli lektori češtiny pro cizince využívají během své domácí přípravy na lekce internet a jestli by ocenili existenci internetových stránek zaměřených speciálně na češtinu pro cizince. Dotazníky jsem rozeslala emailem lektorům vzdělávací agentury AMOS – Czech for foreigners. Z 27 odeslaných dotazníků se mi vrátilo 12 vyplněných.

V dotaznících (viz příloha 3) jsem se ptala nejprve na vlastní zkušenosti lektorů se studiem cizích jazyků na internetu. Z 12 odpovědí bylo 11 kladných, tedy 11 lektorů z 12 využívá nebo využívalo při studiu cizího jazyka internet. Nejčastěji lektori uváděli tyto aktivity spojené s učením se cizímu jazyku (seřazeno od nečastější odpovědi):

- Hledání v online slovnících
- Příprava na jazykové zkoušky – cvičné testy (např. Goethe Institut⁶¹)
- Četba cizojazyčných textů (zpravodajské nebo tematicky specializované zahraniční servery, vyhledávání reálií o zemích a jazycích)
- Poslech zahraničního rozhlasu, muziky (např. BBC⁶², www.youtube.com)
- Sledování zahraničních televizních stanic⁶³

Na otázku, jestli lektori znají internetové stránky zaměřené na češtinu pro cizince, nebo jiné stránky určené cizincům žijícím v České republice se sešlo z celkových 12 odpovědí 10 záporných. Jedna respondentka uvedla stránky Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka⁶⁴, které ale neslouží ani tak cizincům, jako spíše lektorům (viz oddíl A). Jen jeden z dotázaných tedy uvedl, že zná stránky <http://www.slavic-net.org> a <http://jazykovetesty.cz>.⁶⁵

⁶¹ <<http://www.goethe.de/praha>>

⁶² <<http://www.bbc.co.uk/radio/>>

⁶³ K vyhledání na <<http://www.tvlink.cz/>>

⁶⁴ <www.auccj.cz>

⁶⁵ Server nabízí procvičování gramatických jevů osmi světových jazyků a také češtiny.

Naproti tomu všichni uvedli, že na internetu vyhledávají materiály pro výuku. Jedná se především o texty na procvičování čtení s porozuměním, na rozbor a překlad (stahováno z různých serverů dle probíraného tématu a zájmu studenta) a metodické rady a pomůcky.⁶⁶ Někteří také zadávají studentům hledání na internetu v rámci domácí přípravy, což považují za přínosné, protože cizinec je tak nucen pohybovat se v prostředí českých textů a sám se učí zorientovat s v něm.

Na otázku zda by lektoři uvítali vznik internetových stránek specializovaných na výuku češtiny pro cizince se mi dostalo 100% kladné odpovědi.

3.2.2 Jak využívají internet sami cizinci

Internet se v poslední době stává „sociálním médiem“ v tom smyslu, že se stává komunikačním kanálem mezi lidmi. To má zajisté své výhody i nevýhody, jejichž rozbor ale není předmětem této práce. Já jsem veřejných internetových diskusí využila k tomu, abych se dozvěděla, jaký vztah mají cizinci k jazyku země, v níž žijí (tedy v tomto případě k českému jazyku).

Rozsáhlá diskuse o českém jazyce a možnostech jeho studia je k nalezení na serveru www.expat.cz. Tento inzertní server je určen speciálně pro cizince žijící v České republice. Zájemci zde mohou najít téměř vše, od dobré restaurace a hlídání dětí, přes lékaře a pracovní nabídky až po nemovitosti. Kromě inzerátů je ale u každé rubriky také možnost vkládání komentářů, otázek a nabídek samotných uživatelů webu.

V sekci „language“⁶⁷ se jen za prvních šest měsíců roku 2010 sešlo více než 100 komentářů. Nejčastěji se zde cizinci dotazují na dobré jazykové kurzy, nebo nabízejí tzv. „tandemové studium“ neboli „jazyk za jazyk“. Jinými slovy hledají Čecha (případně Češi hledají cizince), který by je učil český jazyk a oni by ho na oplátku učili svůj rodný jazyk.

Objevují se zde ale také dotazy na možnosti samostudia online na internetu nebo na výukový software. Někteří cizinci žádají o pomoc s překladem dokumentů, nebo jen slov, která někde viděli a která nemohou najít ve slovníku. Uvádím zde pro ukázkou několik zajímavějších komentářů v originálním znění, jako doklad zájmu cizinců o český jazyk (v prvním řádku je vždy datum vložení a přezdívka uživatele, pak následuje nadpis a dotaz, nebo komentář):

---

⁶⁶ Nejčastěji lektoři znají a využívají portál Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka www.aucej.cz, stránky Lídy Holé – autorky mnoha učebnic a učebních pomůcek www.czechstepbystep, a stránky Centra pro integraci cizinců <http://www.cicpraha.org>

⁶⁷ Přímý odkaz: <<http://www.expat.cz/prague/f-27.html>>

- 19-03-09, 09:30 PM - evadiva

Free Online Czech Language Learning Goodies

<http://www.czechprimer.org>

Good for people with more of a visual memory.

<http://www.radio.cz/en/current/soundczech>

Regular column that uses lyrics to Czech songs in order to explore idiomatic expressions. Great for people with audio memory.

<http://www.locallingo.com/czech/grammar/index.html>

Good explanations of grammar.

<http://www.yellow.cz/archive.php?id=196>

Funny, insightful articles by expat Emma Brannan, one side written in Czech the other in English, so you can compare. I have found these extremely helpful because she expresses a lot of the same sentiments in her columns that I also would like to, many of which don't get covered in language books - such as:

"I know that there's paper freely available next to the little cash desk thing, but why not put it in the toilet stall? Are you afraid people are going to steal it? "

and things like that. A total find!

<http://www.pteryx.net/sklonovani.html>

To sklonovat means to conjugate, I guess? This app conjugates a word for you (if you know the correct infinitive)⁶⁸

- 19-03-09, 04:36 PM - nadiah

Online Czech exercises

Hi everyone

I created some online exercises for Czech on Spellic.com, and I thought some of you might find them useful as well. You don't need to sign up or anything to use them.

<http://spellic.com/eng/all-exercises/cze.czech.html>

Please let me know if you find any errors.⁶⁹

- 26-11-09, 11:02 AM - Serenity-Now

Termizovana - What does this mean?

Saw this on a package of Lucina and am wondering what this means. Was unable to find it in the slovník.⁷⁰

- 05-06-10, 11:01 AM - samile

---

⁶⁸ Přímý odkaz: <<http://www.expats.cz/prague/t-223459.html>>

⁶⁹ Přímý odkaz: <<http://www.expats.cz/prague/t-223424.html>>

⁷⁰ Přímý odkaz: <<http://www.expats.cz/prague/t-264657.html>>

How to say...?

How this should be translated:

The order has been placed.

The meeting has been scheduled.

The appointment is still open or valid or in force.⁷¹

- 09-12-09, 12:55 PM - Serenity-Now

'Hair Highlights' in Czech?

How do you say this? Preferably natural looking.... ☺⁷²

- 19-01-10, 07:23 PM - Ryan Scott

Have you taken the Czech language test for permanent residency?

Whether you've passed or failed the test, I would be interested in hearing about your experience. Perhaps you have some tips to help others to pass, or have some complaint about the test you wish to get off your chest, either way I'd like to speak with you. Please send me an email if you're interested.

Regards

Ryan Scott⁷³

- 31-05-10, 05:51 AM - emma.larsen

Czech Language Software

Hi,

I currently live in Australia and want to learn Czech before I go over there next year. Can anyone suggest a good program (internet download/cd rom) to learn from.

I've noticed that Pimsleur seems to be highly regarded and Langocity also looks good.

Any suggestions??

Emma⁷⁴

Podobné dotazy a požadavky se vyskytují i na populárních sociálních sítích. Jako zástupce jsem zvolila nejrozšířenější z nich – Facebook. Kromě prezentací jazykových agentur, je možné zde najít také zájmové skupiny o českém jazyce, kde cizinci vkládají své dotazy.

---

⁷¹ Přímý odkaz: <<http://www.expats.cz/prague/t-293951.html>>

⁷² Přímý odkaz: <<http://www.expats.cz/prague/t-266659.html>>

⁷³ Přímý odkaz: <<http://www.expats.cz/prague/t-271863.html>>

⁷⁴ Přímý odkaz: <<http://www.expats.cz/prague/t-292791.html>>

Například ve skupině Learn czech⁷⁵ můžeme najít tyto zprávy od cizinců, kteří se chtějí učit česky:

Kyle Bryan I'm trying to find something to teach me czech from scratch... I've learned a few phrases going across the internet, but I want to study it (grammar, pronunciation, spelling, structure, etc.) Is there anything you know of to teach me?

Roger M'anich Ahoj!

I think it will be interesting to begin online course. My knowledge is not so much. But i want to publish some information for beginners. I appreciate help from any native czech speaker. Doubts, maybe some audio help (I think my audio files are not so good). I will try to publish something this week...

Měj se hezky

čau

--

Roger

Chris Dálnice Highway Does anyone know of a Czech website that has reading material for Czech children?

Sascha Spataro Hi, I need some nice sentences :)

Z uvedených příkladů je patrné, že cizinci, kteří se v internetovém prostředí pohybují, a lektoři češtiny pro cizince by existenci serveru zaměřeného na výuku či samostudium českého jazyka uvítali.

3.3 Potenciální uživatelé

Potenciálními uživateli serveru jsou všichni zájemci o studium českého jazyka. Předpokládám, že stránky budou sloužit převážně lidem bez lingvistického vzdělání, kteří mají oporu jen v mateřském jazyce (případně dalším jazyce, který ovládají) a ve vlastním jazykovém citu. Těchto lidí je nejen u nás, ale i v zahraničí velké množství a jejich touha po poznání je patrná například ve výše zmíněných internetových diskusích.

---

⁷⁵ Přímý odkaz:

<<http://www.facebook.com/board.php?uid=49789610210#!/group.php?gid=49789610210&ref=ts>>

Stránky mohou sloužit jako studijní materiál cizincům žijícím v České republice, ale také těm, kteří se na příjezd do ČR teprve chystají, nebo studují český jazyk (nebo jiný slovanský jazyk) na některé zahraniční univerzitě.

Kdo jsou tedy potenciální uživatelé konkrétněji?

3.3.1 Cizinci žijící v ČR

Cizinci, kteří žijí v České republice se samozřejmě nevyhnou kontaktu s českým jazykem. Většina těch, kteří zde žijí dlouhodobě, je zaměstnaná v českých firmách nebo státních institucích, ale i ti, kteří pracují v cizojazyčném prostředí, jsou vystaveni situacím, kdy musejí alespoň základní komunikaci absolvovat v češtině (např. obchody, lékaři, úřady, školy...).

Přestože za poslední rok počet cizinců žijících oficiálně v České republice zaznamenal mírný pokles, dlouhodobým trendem je nárůst přistěhovalců. Konkrétní počty cizinců v České republice uvádí oficiální vyjádření Českého statistického úřadu na internetových stránkách www.czso.cz, cituji:

„K 31. 5. 2010 Ředitelství služby cizinecké policie MV ČR v České republice evidovalo 426 749 cizinců, z toho 184 724 cizinců s trvalým pobytem, 242 025 cizinců s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů (tj. přechodné pobyty občanů EU a jejich rodinných příslušníků, dále víza nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu občanů zemí mimo-EU).

K 31. 5. 2010 byli v ČR nejčastěji zastoupeni občané Ukrajiny (128 636 osob, 30 %) a Slovenska (71.392 osob, 17 %). Dále následovala státní občanství: Vietnam (60 931 osob, 14 %), Rusko (31 037 osob, 7 %) a Polsko (18 572 osob, 4 %).“⁷⁶

Z celkového počtu 426 749 cizinců oficiálně žijících v České republice evidovaly úřady práce 218 301 cizinců⁷⁷, tzn. že více než polovina cizinců má u nás také stálé zaměstnání, nebo pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná.⁷⁸

Dalších 55 908 cizinců studovalo podle údajů Českého statistického úřadu v loňském roce v českých školách.⁷⁹

---

⁷⁶ Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>

⁷⁷ Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_zamestnanost>

⁷⁸ Podle Českého statistického úřadu pracuje jako OSVČ přibližně třetina evidovaných cizinců.

⁷⁹ Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_vzdelavani>

Zájem o studium češtiny – hlavně její psané podoby – mají také Slováci, kteří v České republice studují nebo pracují. S komunikací v češtině většinou problémy nemají, ale potřebují-li napsat oficiální text, ztrácejí jistotu a často vyhledávají odbornou pomoc.

3.3.2 Cizinci připravující se na jazykové zkoušky

Zkoušky z českého jazyka se mohou oficiálně v České republice skládat na všech jazykových úrovních podle SERR. Zkoušky lze vykonat v několika institucích ve velkých městech, které mají certifikaci MŠMT ČR a kde jsou k tomuto účelu speciálně vyškolení pracovníci. V Praze mohou zájemci zkoušky skládat na čtyřech místech, například v Jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy nebo v Ústavu jazykové a odborné přípravy (ÚJOP) Univerzity Karlovy.⁸⁰

Povinnost vykonat certifikovanou jazykovou zkoušku na úrovni A1 platí od 1. 1. 2009 ze zákona pro žadatele o trvalý pobyt na území České republiky, potvrzení o absolvování zkoušky se přikládá k žádosti o trvalý pobyt a první pokus je hrazen státem. Každý další pokus si platí žadatel sám, cena jedné zkoušky je 1500 Kč.

Jazykové zkoušky dále skládají například překladatelé a tlumočníci, zájemci o studium na české vysoké škole, nebo cizinci ucházející se o práci, která znalost českého jazyka vyžaduje.

Příprava k jazykovým zkouškám je čistě individuální záležitostí každého studenta. Nabízejí ji jednak uvedená certifikovaná pracoviště, ale i jazykové školy, které zkoušky vykonávat nemohou. Záleží na uvážení studenta, jakou formu přípravy ke zkoušce zvolí. Jednou z možností je také samostudium, při kterém by nově vznikající server czech-online.cz mohl být nápomocen.

3.3.3 Cizinci plánující příjezd do České republiky

Každá cesta do zahraničí s sebou nese jisté obavy a nejistotu. Cizince čeká konfrontace s jinou kulturou, seznámení s novými lidmi a je nutné umět se přizpůsobit nově vzniklé situaci. Jazyková bariéra jistě cizinci na sebevědomí příliš nepřidává, tím spíš když jazyk hostitelské země neovládá dobře nebo vůbec.

V dnešním světě panuje mylná představa o tom, že všude je možné dorozumět se anglicky. To samozřejmě není pravda a cizinec musí v hostitelské zemi počítat také s neochotou

---

⁸⁰ Kompletní seznam míst, kde je možné složit certifikovanou zkoušku z českého jazyka je k nalezení na internetových stránkách MŠMT <<http://cestina-pro-cizince.cz>> nebo v anglické verzi <<http://check-your-czech.com>>.

místních obyvatel komunikovat v jiném než mateřském jazyce. A v České republice tomu není jinak. Navíc mohou nastat jisté krizové situace, v nichž neznalost základních slov či frází může vést až k ohrožení bezpečí či zdraví cizince (např. varování před pádem předmětů ze střechy na ulici, zákaz vstupu na nebezpečná místa, požární či evakuační hlášení apod.).

Čeština nepatří mezi velké mezinárodní jazyky, a proto se také v zahraničí v jazykových školách vyučuje jen zřídka. Cizinci, kteří se chtějí na příjezd do České republiky předem připravit, jsou tak odkázáni na učebnice pro samouky (pokud jsou v cizině k dostání) a v posledních letech také na internet. Jak vypadá současná situace výukových webů, jsem popsala v předchozí kapitole.

3.3.4 Cizinci bohemisté

Přestože si server czech-online.cz neklade za cíl akademickou úroveň vzdělávání, ráda bych zde zmínila, že i na zahraničních univerzitách je možné studovat slavistické obory a mezi nimi také bohemistiku.

Lektoráty českého jazyka a literatury existují v současnosti podle údajů MŠMT a Domu zahraničních služeb na 53 univerzitách mimo území České republiky.⁸¹ Většina se nachází na evropském kontinentu, ale bohemistika se studuje také v Káhiře (Egypt), Pekingu (Čína), Novém Dillí (Indie), Tel Avivu (Izrael) nebo Lincolnu v Nebrasce (USA). Z evropských zemí má nejvyšší počet lektorátů českého jazyka a literatury Francie (8) a Polsko (6), dále pak následuje Itálie (5) a Německo (4).

Další bohemistická pracoviště v zahraničí potom uvádí server www.bohemistika.cz.⁸²

3.3.5 Krajané

V zahraničí žije podle údajů Ministerstva zahraničních věcí České republiky na dva miliony krajanů, tj. obyvatel hlásících se k českému původu.⁸³ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vysílá každoročně 13 lektorů do komunit, které mají zájem o uchování české kultury a českého jazyka. Pro krajany v zahraničí slouží od roku 2007 také internetový časopis *České listy*⁸⁴, který přináší aktuality z vlasti, ale také zprávy z jednotlivých českých komunit.

---

⁸¹ Zdroj: <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/podpora-vyuky-ceskeho-jazyka-a-literatury-v-zahranici>>

⁸² Přímý odkaz na adresář internetových stránek bohemistických pracovišť najdete na adrese <<http://www.bohemistika.cz/index.php?pg=adresar>>

⁸³ Zdroj: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/krajane_ve_svete/cesi_v_zahranici.html>

⁸⁴ <<http://ceskelisty.czech.cz/>>

Pořadí států podle počtu krajanů v roce 2009⁸⁵:

1. USA 1.637.513
2. Kanada 79.910
3. Rakousko 54.627
4. SRN cca 50.000
5. Slovensko 46.801
6. V. Británie cca 40.000
7. Austrálie cca 27–35.000
8. Argentina cca 30.000
9. Francie cca 20–30.000
10. Švýcarsko cca 12–15.000
11. Irsko cca 11.000
12. Chorvatsko 10.500
13. Ukrajina 5.917
14. Švédsko cca 5–7.000
15. Belgie cca 4.000
16. Itálie cca 4.000
17. JAR cca 4.000
18. Izrael cca 3.000
19. Nizozemí cca 3.000
20. Rusko cca 3.000

Všichni uvedení cizinci se stávají potenciálními uživateli internetového výukového portálu zaměřeného na český jazyk.

3.4 Kdo na projektu pracuje

Autorem všech textů publikovaných na www.czech-online.cz jsem já – Michaela Záleská. Kromě Českého jazyka a literatury jsem studovala obor Slavistika všeobecná a srovnávací, který mě k výuce češtiny pro cizince přivedl.

---

⁸⁵ Zdroj:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/krajane_ve_svete/cesi_v_zahranici.html>

Zpočátku jsem učila individuální lekce. Mojí úplně první studentkou byla Irina, Ruska a úplná začátečnice, která se ale denně pohybovala v českém prostředí (provádala se za Čecha – komunikační jazyk mezi nimi byla angličtina a později už jen čeština). Její slovanská národnost a lingvistické vzdělání jistě napomohly tomu, že za rok a půl byla schopná bez problémů se domluvit, spisovně konverzovat na složitější témata a dokonce si najít práci ve firmě, kde základním komunikačním jazykem byla čeština.

Později jsem učila ještě několik individuálních studentů z ruskojazyčného prostředí a v roce 2009 jsem si našla zaměstnání jako koordinátor a metodik kurzů češtiny pro cizince ve společnosti AMOS Czech For Foreigners.⁸⁶ Při této práci jsem měla možnost seznámit se s dostupnými učebnicemi češtiny pro cizince, se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, s certifikovanými zkouškami z českého jazyka pro cizince a s dalšími materiály.

Pro výuku jsem často potřebné materiály sama vytvářela a vyhledávala na internetu, v časopisech i v knihách vhodné texty, obrázky a jiné ilustrační a podpůrné materiály.

V rámci práce pro AMOS Czech For Foreigners jsem se setkala s velkým množstvím cizinců, kteří žili dlouhodobě v České republice a měli skutečný zájem zdokonalovat se v českém jazyce. Díky emailové korespondenci jsem ale měla také možnost poznat problémy lidí z rozvojových zemí, kteří by rádi v České republice žili, studovali a pracovali, ale kvůli vízové povinnosti mají cestu k nám velice komplikovanou.

Všechny dosavadní zkušenosti mně nakonec přivedly k nápadu vytvořit po vzoru jinojazyčných výukových serverů vlastní internetový portál specializovaný na češtinu pro cizince.

Programování internetových stránek se velice ochotně ujala společnost S-Cape Software development, kterou jsem s nápadem oslovila v lednu 2010. Na vývoji neustále pracují pan Mgr. Pavel Kůs a pan Jakub Dolejšek. Grafický návrh zpracoval pan ing. arch. Jan Kalivoda.

3.5 Koncepce návrhu vzdělávacího portálu

Nový internetový server zaměřený na výuku českého jazyka si klade za cíl oslovit především nelingvisticky vzdělané cizince a umožnit jim studium jazyka hravou a srozumitelnou formou za pomoci multimediálních prostředků. Vzorem mi byly stránky www.helpforenglish.cz, které nabízejí interaktivní studium angličtiny.

---

⁸⁶ Více informací o společnosti najdete na stránkách www.czechforforeigners.cz a www.amos-skola.cz

Projekt má naplánovány tři fáze vývoje, přičemž v současné chvíli se nachází ve své první fázi.

Plánované fáze vývoje:

- 1) Zprostředkování online dostupných materiálů pro studium českého jazyka – výklad gramatiky, testování gramatiky, nácvik poslechu s porozuměním a čtení s porozuměním.
- 2) Zapojení lektorů, možnost konzultací s tutorem prostřednictvím elektronických komunikačních kanálů (email, chat, Skype...).
- 3) Zprovoznění e-shopu pro prodej tištěných a elektronických učebních materiálů.

Představím nyní svůj projekt formou evidenčního listu, aby bylo možné jej porovnat s ostatními existujícími servery a programy, které jsem analyzovala výše. V příloze 1 a 2 potom naleznete ukázky titulní strany a konkrétního obsahu.

Adresa: <http://www.czech-online.cz> (dočasně na <http://czechonline.dev.s-cape.cz/cs/>)

Zprostředkující jazyk: Angličtina

Dostupné zdarma: Ano

cílová skupina uživatelů:	Dospělí	obsah učiva:	
samostudium	Ano	slovní zásoba	Ano
pevně daná posloupnost studia	Ano i Ne	výklad gramatiky	Ano
zpětná vazba (testování)	Ano	testování gramatiky	Ano
užité audiovizuální prostředky:		poslech	Ano
texty	Ano	čtení	Ano
obrázky	Ano	psaní	Ne*
zvuky	Ano	mluvení	Ne*

* Dovednosti psaní a mluvení bude možné aktivně procvičovat od druhé fáze vývoje serveru, kdy bude otevřen pro registraci a prezentaci lektorům.

Popis: Stránky jsou soukromým projektem a jsou určeny pouze ke studiu českého jazyka. Studium může probíhat dvěma na sobě nezávislými způsoby, které je ale možné libovolně kombinovat. Na titulní straně v levém menu má student na výběr buď tzv. Online kurz nebo jednotlivé kategorie: Gramatika, Testy, Poslech, Čtení, Slovní zásoba a Výslovnost. Student se sám rozhodne, chce-li postupovat podle studijního plánu daného Online kurzem, nebo potřebuje-li v dané chvíli procvičit například jen poslech s porozuměním, nebo vyhledat výklad určitého gramatického jevu. Online kurz je organizován podle referenčních úrovní SERR, přičemž v současné době jsou k dispozici úvodní lekce úrovně A1.

Server je složen z jednotlivých článků (viz náhled titulní strany v příloze 1), které se všechny od nejnovějšího zobrazují na titulní straně. Každý článek je charakterizován nadpisem, perexem a dvěma piktogramy – obrázek na levé straně určuje příslušnost článku k jednotlivým kategoriím levého menu a cedulka s číslem na pravé straně udává obtížnost podle SERR a lekci Online kurzu, do níž je článek zařazen.

- a) Metoda výuky – Server se snaží o komunikativní metodu výuky, jejímiž hlavními principy jsou komplexnost, adresnost a praktičnost. V současné době server nabízí pouze nácvik poslechu a čtení s porozuměním a gramatické výklady doprovázené interaktivními cvičeními. Komplexnosti bude dosaženo ve druhé fázi vývoje, pro kterou je plánováno zapojení lektorů do systému. Pak bude možné procvičovat také dovednosti mluvení a psaní. Adresnost je zastoupena zejména volbou tématických

okruhů pro jednotlivé lekce a pro jednotlivé texty a poslechová cvičení. Tato témata by měla být pokud možno aktuální a užitečná pro praktickou komunikaci v každodenním životě. Texty se snažím volit autentické, pro nižší úroveň je nutné je přizpůsobit jazykovým znalostem studentů. Praktičnost je zohledněna především při výuce nové slovní zásoby, která je prezentována kromě jiného také pomocí obrázků a procvičována v textech a poslechích prověřující porozumění.

- b) Forma výuky – V první fázi výuky je využito formy Learner-led e-learningu, kdy student sám organizuje čas a obsah svého studia, v další fázi bude po registraci umožněna spolupráce s lektorem.
- c) Řečové dovednosti – V současné době server umožňuje procvičování pouze receptivních dovedností poslechu a čtení s porozuměním. V další fázi vývoje bude možná komunikace s lektorem a tím také nácvik produktivních řečových dovedností mluvení a psaní.
- d) Gramatika – Největší výhodou online výukového programu oproti tištěné učebnici je dle mého názoru možnost podrobného gramatického výkladu (neexistuje zde omezení nakladatele na počet stran publikace) a interaktivního procvičování studovaných jevů. Vzhledem k tomu, že cílovou skupinou uživatelů mého serveru jsou cizinci bez lingvistického vzdělání, snažím se o jednoduchý, ale srozumitelný a dostačující gramatický výklad s vysvětlením významu a způsobu užívání jednotlivých jevů. Výklad je doplněn gramatickými tabulkami a užívám barevného rozlišení gramatických rodů. Na konci každého článku s gramatickým výkladem jsou odkazy na interaktivní cvičení, v nichž si mohou studenti ověřit správnost porozumění. Všechna cvičení se sama opravují a zobrazují studentovu procentuelní úspěšnost.
- e) SERR – Jednotlivé články na serveru jsou označeny referenční úrovní podle SERR, do níž tematicky a obtížností spadají.

Server nabízí také sekci Zábava, v níž je možné zábavnou formou v souladu s požadavky J. A. Komenského opakovat nabyté znalosti, a to například četbou nebo poslechem anekdot, řešením kvízů, luštěním křížovek atd.

3.6 Shrnutí

Nově vznikající server by podle mého dotazníkového průzkumu ocenila většina lektorů češtiny pro cizince. Jak vyplynulo z rešerše internetových diskusních fór, sami cizinci se o problematiku také zajímají a na internetu informace o českém jazyce a studijní materiály vyhledávají.

Potenciálními uživateli serveru jsou cizinci žijící dlouhodobě v České republice, kteří potřebují komunikovat v běžných situacích, nebo potřebují úspěšně složit zkoušku na úrovni A1 pro získání trvalého pobytu na našem území. Dalšími potenciálními uživateli jsou cizinci turisté a cizinci plánující příjezd do České republiky, zahraniční bohemisté, krajané a v neposlední řadě lektoři českého jazyka, kteří mohou server využívat v první fázi jako zdroj materiálů pro výuku a v další fázi také pro hledání a získávání nových studentů formou Facilitated e-learningu.

Server se snaží o komunikační metodu výuky, v budoucnu umožní procvičování všech čtyř základních řečových dovedností (se zapojením lektorů). Za jeho hlavní přednost považují v podstatě neomezenou kapacitu (oproti tištěným výukovým materiálům), která umožňuje věnovat se podrobně výkladu jednotlivých gramatických jevů a zařazení velkého množství cvičení. Všechna cvičení mohou být interaktivní, kreativní a studium může probíhat zábavnou formou.

ZÁVĚR

Smyslem této diplomové práce bylo analyzovat na českém internetu dostupné online materiály specializující se na výuku češtiny pro cizince a podle výsledků této analýzy navrhnout vlastní online výukový program.

Téma v sobě kombinuje didaktickou stránku výuky češtiny jako cizího jazyka a technickou stránku možností využití moderních technologií ve výuce. Didaktikou češtiny pro cizince jsem se zabývala v oddíle A a zde probíraná témata mi poskytla teoretická východiska pro analýzu existujících online výukových programů. Moderními technologiemi ve výuce, konkrétně e-learningem, jsem se zabývala v první části oddílu C, protože jsem považovala za důležité tuto formu vzdělávání definovat a vyzvednout její výhody i nevýhody.

Samotná analýza existujících internetových serverů zaměřených na češtinu pro cizince přinesla tyto výsledky:

Výukové programy je možné rozdělit podle toho, zda jsou navázány na vzdělávací organizace, nebo se jedná o soukromé projekty. Celkem jsem podle předem daných klíčových slov našla sedm serverů specializovaných na výuku českého jazyka pro cizince, z toho čtyři jsou součástí vzdělávací organizace nebo jejím projektem (všechny tyto výukové programy jsou napojeny na univerzitní pracoviště) a tři jsou soukromé. Online studijní materiály, jejichž autory jsou univerzitní pracoviště, se ukázaly jako komplexnější, obsáhlejší a originálnější, než soukromé projekty.

Nejvýznamnějším projektem je bezesporu Online kurz Ústavu pro jazykovou a odbornou přípravu Univerzity Karlovy, který pokrývá v pěti modulech celou úroveň A1, a umožňuje tak distanční formou přípravu k certifikované jazykové zkoušce, která je vyžadována jako součást podkladů při podávání žádosti o trvalý pobyt na území ČR. Kurz využívá komunikační metody výuky, je interaktivní a věnuje dostatek prostoru gramatickým výkladům a cvičením. Plynulý průběh kurzu zajišťuje tutor, který je studentům k dispozici pro případné konzultace (asynchronní formou). Studenti mohou také v každém modulu využít dvoudenního prezenčního soustředění pro nácvik ústního projevu.

Zajímavý online program nabízí svým studentům také 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy. Jedná se o jediné profesně zaměřené stránky češtiny pro cizince. Další projekt vznikl ve spolupráci šesti evropských univerzitních pracovišť (www.slavic-net.org) a jeho cílem je představit pět slovanských jazyků, mezi nimi i češtinu, formou paralelních textů na různá témata běžné každodenní komunikace.

Všechny nalezené a analyzované soukromé servery slouží pouze pro naučení se základních frází běžné komunikace a základní slovní zásoby. Gramatika je prezentována jen minimálně. Tyto servery proto nemohou sloužit jako relevantní studijní materiál studentům, kteří chtějí jazyka užívat aktivně a kreativně k plnění vlastních komunikačních záměrů.

Vlastní stránky www.czech-online.cz jsem se pokusila navrhnout podle principů komunikační metody, kterými jsou komplexnost, adresnost a praktičnost. Za hlavní přednost internetových výukových serverů považuji možnosti využití jejich kapacity, která – oproti tištěným materiálům – umožňuje detailnější výklad dané problematiky a nabízí větší prostor pro různé typy cvičení. Nově vznikající server umožňuje zájemcům o český jazyk dvojitý způsob studia: a) procházet jednotlivé lekce Online kurzu, které mají pevně danou návaznost probírané látky a jsou označeny referenčními úrovněmi podle SERR, nebo b) vyhledávat jen aktuálně potřebné informace a procvičovat jen aktuálně potřebné dovednosti, například poslech s porozuměním. Texty použité pro nácvik porozumění se snažím vybírat autentické, pro nižší jazykové úrovně je nutné je upravit podle dosažených znalostí studentů.

Internetové distanční vzdělávání má svou budoucnost a bude se i nadále vyvíjet společně s moderními technologiemi. A pokud malé jazyky nebudou v rámci globalizace a kosmopolitismu pohlceny jazyky velkými, bude se vyvíjet také výuka češtiny pro cizince. Věřím proto, že tato práce měla smysl a že přinese prostřednictvím nového výukového portálu i praktický užitek zahraničním studentům českého jazyka.

Přílohy

Příloha 1 – Titulní strana serveru www.czech-online.cz

a) gramatický výklad:

PODSTATNÁ JMÉNA - OBECNÉ INFORMACE

Podstatná jména - substantiva

Můžeme se na ně zeptat **KDO? (WHO?)** nebo **CO? (WHAT?)**

♣ **příklad:** **pes** (dog), **kočka** (cat), **slunce** (sun)

Jsou to názvy lidí, věcí, zvířat.

V českém jazyce se podstatná jména píší s malým písmenem na začátku. Jen vlastní jména (Jak se jmenuješ?) se píší s velkým písmenem.

♣ **příklad:** Jak se jmenuješ? Jmenuju se **Petr**.

To je můj **pes**. Jmenuje se **Rex**.

Rody

V českém jazyce se dělí podstatná jména na [3 rody](#):

rod mužský (masculinum) - budeme ho značit modrou barvou

♣ **příklad:** **student** (student - he), **bratr** (brother), **učitel** (teacher - he), **papír** (paper)

rod ženský (femininum) - budeme ho značit červenou barvou

♣ **příklad:** **studentka** (student - she), **kamarádka** (friend - she), **televize** (TV), **tramvaj** (tram)

rod střední (neutrum) - budeme ho značit oranžovou barvou

♣ **příklad:** **auto** (car), **dítě** (child), **pondělí** (Monday), **muzeum** (museum)

Číslo

V českém jazyce máme číslo jednotné (singular) a číslo množné (plural).

♣ **příklad:** jedno **auto** (one car) - tři auta (three cars)

jeden **student** (one student) - dva **studenti** (two students)

jedna **kamarádka** (one friend) - čtyři **kamarádky** (four friends)

Pády

V českém jazyce máme 7 pádů. Pády vyjadřují různé vztahy mezi podstatnými jmény a také mezi slovesy. Různé pády se tvoří pomocí různých koncovek.

♣ **příklad:** To je **Jana**. (This is Jana) - Vidím **Janu**. (I see Jana)

nominativ

akuzativ

Skloňování podstatných jmen [\[stáhnout\]](#)

Další články v této lekci

Další články v této kategorii

- [Rody podstatných jmen](#)

b) Gramatické testy:

SLOVESO BÝT - PŘÍTOMNÝ ČAS

Vyberte správnou možnost:

1) Já _____ Jana a _____ Češka.

- je, je
- jsem, jsem
- jsou, jsme

2) To _____ moje sestra.

- je
- jsem
- jsme

3) Petr a Tamara _____ bratr a sestra.

- jsi
- jsem
- jsou

4) Ty _____ Jessica?

- je
- jsi
- jsme

5) Moje maminka _____ učitelka, můj tatínek _____ programátor.

- je, je
- jsou, jsou
- jsi, jsi

Vyhodnotit

Další články v této lekci

Další články v této kategorii

c) Poslech s porozuměním

VE VLAKU

(Nástroj pro přehrávání zvuku)

Průvodčí: Dobrý den. Vaši , prosím.

Cestující: Dobrý den. je.

Průvodčí: Děkuji. V pořádku.

Cestující: Děkuji. A prosím vás, budeme v Plzni?

Průvodčí: přijíždí do Plzně ve 13:25.

Cestující: .

Průvodčí: Na shledanou.

Cestující: .

Vyhodnotit

Další články v této lekci

Další články v této kategorii

d) Čtení s porozuměním

Restaurace Pod Slavínem

www.pod-slavinem.cz

Restaurace Pod Slavínem

Svobodova 144/4,
128 00 Praha 2

Otevírací doba:

Restaurace - 10:00 - 23:00

Kuchyň - 11:00 - 23:00 (ne a po do 22:00)

Jak se k nám dostanete

Tramvají č. 7, 18 a 24. Vystoupíte na zastávce Albertov.

O nás

Naše restaurace se nachází v centru Prahy v městské části Vyšehrad. Máme kapacitu 80 míst uvnitř a 80 míst na zahrádce.

V nabídce pokrmů převažuje česká kuchyně, v jídelním lístku nejdete ale také mezinárodní jídla všeho druhu – od předkrmů po dezert.

Milovníkům českého piva nabízíme točený Budvar a Plzeňský Prazdroj.

Máme velké TV, na kterých můžete sledovat všechna důležitá sportovní utkání.

Celý prostor naší restaurace je od října 2009 nekuřácký.

Aktuality:

[06. 11. 2009] Zahrádka je už zavřena! Zima a špatné počasí. Na zahrádku se můžete těšit znovu na jaře příštího roku.

[22. 09. 2009] Nově nabízíme točené nealkoholické pivo Budvar.

*** **

1) Odpovězte ANO – NE

Restaurace má otevřeno každý den.

ANO – NE

V sobotu a v neděli v restauraci vaří jen do 10 hodin večer.

ANO – NE

Po celý rok je u restaurace otevřena také zahrádka.

ANO – NE

V restauraci Pod Slavínem se nesmí kouřit.

ANO – NE

Jako novinku nabízíme v restauraci pivo bez alkoholu.

ANO – NE

Na televizních obrazovkách můžou hosté sledovat jen hokej.

ANO – NE

Restaurace Pod Slavínem má internetové stránky.

ANO – NE

2) Vyberte správnou možnost:

Restaurace Pod Slavínem je:

Hosté **nemůžou** v restauraci Pod Slavínem:

a) na okraji Prahy

a) sledovat sport

b) jenom nekuřácká

b) kouřit

c) v neděli zavřená

c) pít alkoholické pivo

Vyhodnotit

Další články v této lekci

Další články v této kategorii

e) Slovní zásoba

POZDRAVY

České pozdravy můžeme rozdělit na formální a neformální. Liší se podle toho, jestli si s danou osobou tykáme nebo vykáme.

Formální pozdravy

Formální pozdrav použijeme, když zdravíme člověka, se kterým si vykáme. To je například cizí člověk na ulici, ale může to být i dobrý známý nebo kolega v práci - viz. článek tykání vs. vykání.

Při setkání:

Dobrý den - univerzální, můžeme používat celý den (ráno, v poledne i večer)

Dobré ráno - použijeme pouze ráno (do cca 10 hodin)

Dobrý večer - použijeme pouze večer (od cca 19 hodin)

Vážené dámy, vážení pánové - použijeme při oficiální příležitosti (například: zdravíme lidi v sále, na přednášce)

Při loučení:

Na shledanou - univerzální, v méně oficiálních situacích se zkracuje na pouhé **Nashle** (např. v obchodě, při loučení s dobrým známým, se kterým si ale vykáme)

Na viděnou - ekvivalent, nepoužívá se příliš často

Neformální pozdravy

Neformální pozdrav použijeme, když zdravíme člověka, se kterým si tykáme. To je například maminka, bratr, kamarád, malé dítě.

Při setkání i loučení:

Ahoj - univerzální, nejvíce používaný

Čau

Nazdar

Pozdravy v korespondenci, v emailu

Za pozdravem v emailu nebo v dopise vždy píšeme čárku a začínáme na novém řádku malým písmenem.

Na úvod:

Vážená paní Nováková, / Vážená paní ředitelko, (paní doktorko), - používáme v oficiálním písemném styku

Vážený pane Nováku, / Vážený pane řediteli,

Dobrý den, - používáme v písemném styku s osobami, se kterými si vykáme (pod vlivem ústní komunikace přešel tento pozdrav i do emailu)

Dobrý den paní Nováková,

Ahoj, - používáme v korespondenci s přáteli a blízkými osobami, se kterými si tykáme

Ahoj Petro,

Na závěr:

S úctou - v oficiální písemné korespondenci

S pozdravem

Ahoj

♣ příklad:

1) oficiální e-mail:

Vážená paní učitelko,
moje dcera nebyla dne 12.3.2010 ve škole z vážných rodinných důvodů.

S úctou

Tamara Malá

2) neoficiální e-mail

Ahoj Jano,

jak se máš? Byla jsi včera na koncertě Madonny?

Napiš mi brzy.

Ahoj Bára

f) Zábava

OSMISMĚRKY

Názvy zvířat

Osmisměrku si vytiskněte a pak najdete všechna uvedená slova - názvy zvířat.

Pokud některé slovo neznáte, vyhledejte si ho ve slovníku.

Tajenka má 17 písmen.

Z	O	Ž	I	R	A	F	A	Ň	Ů	K
K	O	M	O	U	CH	A	O	L	N	E
R	R	Á	M	O	K	O	Č	K	A	C
O	E	A	O	I	M	R	G	R	R	I
K	L	K	T	I	G	Y	C	A	E	P
O	K	Š	Á	Y	E	A	Š	B	B	E
D	E	I	T	C	L	A	B	U	Ť	L
Ý	C	L	I	Ě	V	Z	A	Á	E	S
L	V	P	H	O	N	R	A	V	Ž	D
N	O	L	S	A	D	Ě	V	D	E	M

BERAN - KOČKA - KOMÁR - KRAB - KROKODÝL - KŮŇ - LABUŤ - LEV - LIŠKA -
MEDVĚD - MOUCHA - MYŠ - OPICE - OREL - OVCE - SLEPICE - SLON - SOVA -
ŠTĚŇE - ŠTIKA - TYGR - ŽÁBA - ŽIRAFÁ

Příloha 3 – Dotazník pro lektory češtiny jako cizího jazyka

**Dotazník
pro lektory a učitele češtiny jako cizího jazyka**

Bude sloužit pouze jako podklad pro diplomovou práci.

Téma DP – Čeština pro cizince na internetu

Autor DP – Michaela Záleská (FF UK, obor Český jazyk a literatura)

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění krátkého dotazníku, jehož výsledky budou součástí mé diplomové práce. Dotazník je anonymní, prosím jen o uvedení Vašeho věku a pohlaví. Vyplněný dotazník můžete zaslat na mou emailovou nebo poštovní adresu: *michaela.zaleska@seznam.cz* ; *Na Kocourkách 18, 169 00 Praha 6*

Za vyplnění předem děkuji

Michaela Záleská

- .....
- **Věk lektora:** .....
  - **Pohlaví lektora:** .....

ODDÍL 1

- **Používáte internet?** Ano – Ne*
- **Využil/a jste někdy vy osobně internet ke studiu cizího jazyka?** Ano – Ne
- **Pokud ano, vyplňte prosím následující tabulku:**

- Uveďte jazyk, který jste se učil/a, jak vám internet při studiu pomohl, a příklad internetových stránek, které jste používal/a (pokud si vzpomenete).

Jazyk	Jak jsem studoval/a	www stránky
-------	---------------------	-------------

Příklad:

Aj	Příprava na FCE, cvičné testy na internetu	www.english-online.cz
Aj	Poslech anglického rádia	BBC

Vaše zkušenosti:

ODDÍL 2

- **Znáte nějaké specializované internetové stránky, které by sloužili cizincům při studiu českého jazyka?** ANO – NE

Pokud ano, jaké:

.....

* Nehodící se, prosím, škrtněte nebo smažte

- **Znáte nějaké internetové stránky, kde spolu mohou cizinci studující český jazyk komunikovat? ANO – NE**

Pokud ano, jaké:

- **Hledáte pro svou práci lektora češtiny pro cizince materiály na internetu? ANO – NE**

Pokud ano, kde a jaké:

- **Doporučujete svým studentům práci s internetem v rámci domácí přípravy? Případně zadáváte domácí úkoly, při kterých je nutné hledání na českém internetu? ANO – NE**

Pokud ano, jaký typ stránek a úkolu:

- **Uvítal/a byste vznik internetových stránek, které by byly určeny pro cizince studující český jazyk a pro lektory češtiny jako cizího jazyka? ANO – NE**

Pokud máte k tématu „čeština na internetu“ jakékoliv poznámky, užitečné odkazy nebo tipy na odbornou literaturu, budu ráda, když mi je sem také napíšete:

Jakýkoliv další komentář:

Děkuji za vyplnění a přeji hezké léto

Michaela Záleská

Příloha 4 – Seznam odkazů na servery umožňující studium českého jazyka (uspořádáno podle abecedy):

<<http://bama.ua.edu/%7Eadrozd/czech/index.htm>>
<<http://bohemica.com/czechonline/reference/referencetop.htm>>
<<http://depts.washington.edu/llc/olr/czech/Czech%20Vocabulary.swf>>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Czech_language>
<<http://fsi-language-courses.org/Content.php?page=Czech>>
<<http://iteslj.org/v/cz/>>
<<http://jazykovetesty.cz/testy/czech/>>
<<http://languages.uchicago.edu/casebooks/czech/exercises/exerciseframe.html>>
<<http://noel.feld.cvut.cz/sampa/>>
<<http://odur.let.rug.nl/~houtzage/listen.html>>
<<http://old.lf3.cuni.cz/cestina/grammar/index.php>>
<<http://old.radio.cz/en/html/living.html>>
<http://pages.cs.wisc.edu/~bolo/travel/czech_lang.html>
<<http://slavic.lss.wisc.edu/czech/sounds/lettersa-e.htm>>
<<http://spellic.com/eng/all-exercises/cze.czech.html>>
<http://ujop.cuni.cz/ldv/cj_a1_en.php>
<<http://victorian.fortunecity.com/vermeer/287/czechtable.htm>>
<http://wikitravel.org/en/Czech_phrasebook>
<<http://www.101languages.net/czech/basics.html>>
<<http://www.byki.com/category/Czech/a>>
<<http://www.czechkid.cz/>>
<<http://www.czech-language.cz/index.php>>
<<http://www.czechlanguageonline.eu/>>
<<http://www.czechprimer.org/>>
<<http://www.digitaldialects.com/Czech.htm>>
<<http://www.euro-languages.net/czechrepublic/survival.php>>
<<http://www.factumcz.cz/K.Tahal-Grammar.pdf>>
<<http://www.internetpolyglot.com/lessons-cs-en>>
<<http://www.learnczechlanguage.com/>>
<<http://www.lingvozone.com/languages/Language%20Information25.htm>>
<<http://www.livemocha.com/study/beginner-czech/0>>
<<http://www.locallingo.com/>>

<http://www.loecsen.com/travel/discover.php?lang=en&to_lang=45>
<<http://www.lsa.umich.edu/slavic/dept/WebBasedLanguage/Czech/exercises/index.htm>>
<<http://www.myczechonline.com>>
<http://www.myczechrepublic.com/czech_language/>
<<http://www.omniglot.com/language/phrases/czech.php>>
<<http://www.omniglot.com/writing/czech.htm>>
<<http://www.pteryx.net/sklonovani.html>>
<<http://www.radio.cz/en/current/soundczech>>
<<http://www.seelrc.org:8080/grammar/mainframe.jsp?nLanguageID=2>>
<<http://www.seelrc.org:8080/grammar/mainframe.jsp?nLanguageID=2>>
<<http://www.slavic.ucla.edu/czech/index.html>>
<<http://www.slavic-net.org/main.php>>
<<http://www.unilang.org/wiki/index.php/Czech>>
<<http://www.unl.edu/MilaSaskova-Pierce/index1.htm>>
<<http://www.verbalplanet.com/teach-czech.asp>>
<<http://www.videocestina.cz>>
<<https://weblearn.ox.ac.uk/site/human/modlang/czech/czechlang/colloq/>>

Použitá literatura:

Odborná literatura:

- BAREŠOVÁ, A. *E-learning ve vzdělávání dospělých*. Praha: Vox, 2003.
- BENEŠ, E. a kol. *Metodika cizích jazyků*. 1.vyd. Praha: SPN, 1971.
- ČECHOVÁ, M., OLIVA, K., NEJEDLÝ, P. *Hrátky s češtinou*. 1.vyd. Praha: SPN, 2007.
- ČECHOVÁ, M., STYBLÍK, V. *Čeština a její vyučování*. Praha: SPN, 1998.
- DOSTÁL, J.: *Možnosti využití výukového freeware*. [online]. [cit. 2010-07-22]. Dostupný z: <http://www.ictkompetence.upol.cz/dokumenty/clanky_z_konferenci/vyukovy_freeware_nove_mesto_na_morave.pdf>.
- DOSTÁL, J.: Výukový software a počítačové hry – nástroje moderního vzdělávání. In *Časopis pro technickou a informační výchovu*. 1. 2009, s. 23-28. Dostupný také z WWW: <http://www.jtie.upol.cz/clanky_1_2009/vyukovy_software_a_didakticke_pocitacove_hry_-_nastroje_moderniho_vzdelavani.pdf>.
- FENCLOVÁ, M. (ed.) *Vzdělávání učitelů cizích jazyků na počátku 21. století : sborník příspěvků ze IV. střeoevropské regionální konference mezinárodní federace učitelů živých jazyků*. Praha : Univerzita Karlova, 2004.
- HAUSENBLAS, O. *Vrátíme smysl hodinám češtiny?* Vlastním nákladem v roce 1992.
- HENDRICH, J. *Didaktika cizích jazyků: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult*. Praha: SPN, 1988.
- HRDLIČKA, M. *Cizí jazyk čeština*. 1. vyd. Praha, ISV nakladatelství, 2002.
- HRDLIČKA, M. K podobě mluvnické poučky v učebnicích češtiny pro cizince. In *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2006-2007*. Praha: Nakladatelství Akropolis, 2007.
- HRDLIČKA, M. *Předložky ve výuce češtiny jako cizího jazyka*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000.
- CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyků na přelomu staletí: metadidaktika, humanizace, alternativní metody, počítače*. Rudná u Prahy: Editpress, 2001.
- CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru*. 1.vyd. Praha: Academia, 2006.
- JELÍNEK, S. a kol. *Metodické problémy vyučování cizím jazykům*. 2. vyd. Praha: SPN, 1980.
- Kolektiv autorů: *Slovník cizích slov*. 2. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1996.
- KOMENSKÝ, J. A. (red. Jos. Hendrich) *Didaktika velká*. 3. vyd., Brno: Komenium, 1948.

- KYLOUŠKOVÁ, H. *Jak využít literární text ve výuce cizích jazyků*. Brno: Masarykova univerzita, 2007.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1990.
- NOCAR, D. a kol. *E-Learning v distančním vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004.
- Paměť. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2010-06-13 [cit. 2010-07-23]. Česká verze. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pam%C4%9B%C5%A5_%28psychologie%29_>.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3.vyd. Praha: Portál, 2001.
- Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2003–2005*. (ed. Ryndová, J., Čemusová, J., Holá, L.) 1.vyd. Praha: Akropolis, 2005.
- Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2005–2006*. (ed. Štindlová, B., Čemusová, J.) 1.vyd. Praha: Akropolis, 2006.
- Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2006–2007*. (ed. Štindlová, B., Čemusová, J.) 1.vyd. Praha: Akropolis, 2007.
- SHEDORFF, N.: *What is Interactivity anyway?* [online]. [cit. 2010-07-22]. Dostupný z: <<http://www.nathan.com/thoughts/interpres/>>.
- Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. 1. vyd. Olomouc, Univerzita Palackého. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>>.
- STRÍTESKÁ, H. *Historie e-learningu v České republice*. [online]. strana naposledy edit. 2003-12-01 [cit. 2010-07-20]. Dostupný z: <<http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2003p/xstrites.htm>>.
- Synchronní výuka. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2008-06-26 [cit. 2010-07-23]. Česká verze. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Synchronní_výuka>.
- ŠEBESTA, K. *Od jazyka ke komunikaci: didaktika českého jazyka a komunikační výchova*. Praha: Karolinum, 2005.
- ŠIKO, P. *Moderní formy elektronického vzdělávání*. [online]. strana naposledy edit. 2005-09-12 [cit. 2010-07-25]. Dostupný z: <http://ihned.cz/2-22676725-000000_d-92>.
- VÁCHALOVÁ, S. *Survival Czech*. Voznice: Leda, 2003.

Web. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2010-07-01 [cit. 2010-07-23]. Česká verze. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Web>>.

Internetové zdroje:

<http://www.auccj.cz> <http://www.cicpraha.org> <http://cestina-pro-cizince.cz>
<http://www.czechstepbystep.cz> <http://www.czso.cz/> <http://www.dzs.cz/>
<http://www.msmt.cz> <http://www.nathan.com>

Materiál – Internetové stránky češtiny pro cizince (kompletní seznam):

<<http://bama.ua.edu/%7Eadrozd/czech/index.htm>>
<<http://bohemia.com/czechonline/reference/referencetop.htm>>
<<http://depts.washington.edu/llc/olr/czech/Czech%20Vocabulary.swf>>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Czech_language>
<<http://fsi-language-courses.org/Content.php?page=Czech>>
<<http://iteslj.org/v/cz/>>
<<http://jazykovetesty.cz/testy/czech/>>
<<http://languages.uchicago.edu/casebooks/czech/exercises/exerciseframe.html>>
<<http://noel.feld.cvut.cz/sampa/>>
<<http://odur.let.rug.nl/~houtzage/listen.html>>
<<http://old.lf3.cuni.cz/cestina/grammar/index.php>>
<<http://old.radio.cz/en/html/living.html>>
<http://pages.cs.wisc.edu/~bolo/travel/czech_lang.html>
<<http://slavic.lss.wisc.edu/czech/sounds/lettersa-e.htm>>
<<http://spellic.com/eng/all-exercises/cze.czech.html>>
<http://ujop.cuni.cz/ldv/cj_a1_en.php>
<<http://victorian.fortunecity.com/vermeer/287/czechtable.htm>>
<http://wikitravel.org/en/Czech_phrasebook>
<<http://www.101languages.net/czech/basics.html>>
<<http://www.byki.com/category/Czech/a>>
<<http://www.czechkid.cz/>>
<<http://www.czech-language.cz/index.php>>
<<http://www.czechlanguageonline.eu/>>
<<http://www.czechprimer.org/>>

<<http://www.digitaldialects.com/Czech.htm>>
<<http://www.euro-languages.net/czechrepublic/survival.php>>
<<http://www.internetpolyglot.com/lessons-cs-en>>
<<http://www.learnczechlanguage.com/>>
<<http://www.lingvozone.com/languages/Language%20Information25.htm>>
<<http://www.livemocha.com/study/beginner-czech/0>>
<<http://www.locallingo.com/>>
<http://www.loecsen.com/travel/discover.php?lang=en&to_lang=45>
<<http://www.lsa.umich.edu/slavic/dept/WebBasedLanguage/Czech/exercises/index.htm>>
<<http://www.myczechonline.com>>
<http://www.myczechrepublic.com/czech_language/>
<<http://www.omniglot.com/language/phrases/czech.php>>
<<http://www.omniglot.com/writing/czech.htm>>
<<http://www.pteryx.net/sklonovani.html>>
<<http://www.radio.cz/en/current/soundczech>>
<<http://www.seelrc.org:8080/grammar/mainframe.jsp?nLanguageID=2>>
<<http://www.slavic.ucla.edu/czech/index.html>>
<<http://www.slavic-net.org/main.php>>
<<http://www.unilang.org/wiki/index.php/Czech>>
<<http://www.unl.edu/MilaSaskova-Pierce/index1.htm>>
<<http://www.verbalplanet.com/teach-czech.asp>>
<<http://www.videocestina.cz>>
<<https://weblearn.ox.ac.uk/site/human/modlang/czech/czechlang/colloq/>>